

OFFICERSTIDNINGEN

MEDLEMSTIDNING FÖR
OFFICERSFÖRBUNDET
NR 1 | 2019

Kulsprutepistolen i den svenska Försvarsmakten

SIDAN 21

UBÅT BLEKINGE

Lyckade tester av nya
ubåtssystem

sidan 6

HELIKOPTER

Svårt att få ersättning
för bullerskador

SIDAN 12

“Tunnaste och lättaste avlyssningssäkra datorn i semi-ruggat utförande”

COMEX® TOUGHBOOK®

- RÖS U1

- TEMPEST LEVEL A

Toughbook® är ett varumärke som ägs av Panasonic Corporation.

IP-51 Klassificering

”Blir 2019 året då personalfrågan tas på allvar?”

Nyligen befann jag mig på Folk och försvars rikskonferens i Sälen. Tre dagars intensiv debatt och givande samtal om svensk försvars- och säkerhetspolitik. Glädjande är att det nu finns en i det närmaste total politisk enighet om att Försvarsmakten ska stärkas. Mindre glädjande är att vare sig försvarsmaktsledning eller de i Sälen närvarande politikerna på allvar adresserade frågan om personalförsörjning.

Visserligen lyftes försvarets personalbrist av media under Rikskonferensen och såväl ÖB som försvarsministern fick svara på journalisters frågor om rekryteringsbehov och låga löner för den militära personalen. Men man märker att det är frågor som skaver. Det borde det inte vara. Personalförsörjningsfrågan måste vara allom närvarande och den som tydligast lyfts fram när vi talar om försvarets framtid och den ökade operativa effekten.

BEHOV AV ÅTGÄRDER

Vi vet alla att det inte finns någon patentlösning för att komma tillrätta med nuvarande och kommande personalbrist, men de allra flesta inser att bättre löner och villkor är en mycket viktig pusselbit om Försvarsmakten ska lyckas med sin rekrytering och bemanning framgent. Särskilt sett mot de satsningar vi ser inom andra områden.

Låt oss nu hoppas att 2019 blir året då såväl den politiska ledningen som Försvarsmaktens ledning inser detta och på allvar tar tag i frågan. Vi i förbundsstyrelsen kommer fortsatt vara tydliga med behovet av åtgärder. Du kan bidra genom att vara tydlig med dina förväntningar när du träffar arbetsgivarföreträdare för Försvarsmakten, politiker, mig eller andra förtroendevalda i förbundsstyrelsen eller föreningsstyrelsen.

En annan stötesten med direkt bäring på

dagens personalförsörjning är officersutbildningen. Hur ska vi utbilda officerare som är direkt gripbara i verksamheten efter examen, men samtidigt har den teoretiska basen att stå på för en fortsatt karriär och utvecklande av officersprofessionen? Jag ser i grunden inget motsatsförhållande mellan det akademiska och det operativt praktiska – morgondagens officerare måste vara spetsiga på bägge områden och det ena förutsätter i förlängningen det andra. Därför är det viktigt att öka professionens inflytande över den akademiska utbildningen. Det gör vi genom att långsiktigt stå fast vid den valda modellen så att vi efterhand kan bemanna Försvarshögskolan och Försvarsmaktens egna skolor där så krävs med akademiskt skolade och disputerade officerare. Deras uppgift är att med bibehållen akademisk spets utveckla utbildningen i enlighet med professionens krav.

OFFICERARNA UTGÖR KÄRNAN

Vi måste också vara vaksamma på att de enorma utmaningar Försvarsmakten står inför, avseende personalförsörjning och rekrytering, inte går ut över din och våra kommande kollegors utbildning och möjlighet att ta sig an uppgifterna med de kunskaper och färdigheter som krävs. Alla försök till att gena i kurvorna avseende utbildning och kompetenskrav måste mycket noga bevakas, annars riskerar vi att

Foto: Pmagi

hamna väldigt fel. Detta ser jag som oerhört viktigt för vår möjlighet att utöva och utveckla officersprofessionen. Kvalitetssäkring av utbildningen till yrkes- och reservofficer är i det perspektivet central. Vi är inte motståndare till att tänka nytt men det får aldrig gå ut över kvaliteten. Vi måste alltid tänka att våra yrkes- och reservofficerare utgör den långsiktiga kärnan i det militära försvaret. I slutändan handlar det helt enkelt om trovärdighet i ambitionen att öka den svenska försvarsförmågan. Det låter sig nämligen inte göras utan välutbildad, väl-motiverad – och välavlönad – militär personal.

STOCKHOLM, 24 JANUARI 2019
LARS FRESKER, FÖRBUNDSORDFÖRANDE

> KANSLIET

Förbundsdirektör

Peter Löfvendahl
Arbete: 08-440 83 56
Mobil: 070-580 51 07
peter.lofvendahl@officersforbundet.se

Kamrer

Susanne Skäfte

Administrativt ansvarig

Marie Eriksson

Ombudsmän

Patrik Larsson, Conny Jansson,
Mikael Boox, Mikael Kenttälä,
Fredrik Norén, Elina Meyer

Medlems- och försäkringssekreterare

Carina Viklund

Förhandlingschef

Susanne Nyberg

Chefredaktör

Josefine Owetz

Kommunikationschef

Fredrik Hultgren

Kommunikatör

Jennie Timgren

Officersförbundets

förtroendevalda revisorer

Jonas Holmgren

Hampe Klein

Adress

Officersförbundet
Box 5338, 102 47 Stockholm

Telefon

08-440 83 30

Fax

08-440 83 40

E-post

kansliet@officersforbundet.se

INNEHÅLL

LEDARE

- 3 "Blir 2019 året då personalfrågan tas på allvar?"

NYHETER

- 6 Bra utfall när nya utbåtssystemet provkörs
8 Helikopter 14
Bullerdämpande matta och nya hjälmar
9 FM Vind 2018
Hög arbetsbelastning
10 Örat påverkat efter vinscholycka
men ersättning uteblir
11 Tidigare hörselskador kan ge problem
senare i livet
12 Få arbetssjukdomar godkänns
13 Dök inte upp på repövningar. Flera personer
dömda för brott mot totalförsvarsplikten
14 "Försvarets ekonomi måste planeras bättre"

MARINSTRIDSDAGARNA 2019

- 16 Yttre och inre hot

FOLK & FÖRSVAR

- 18 Rikskonferensen 2019

HISTORIA: KPIST

- 21 Kpisten i den svenska Försvarmakten
– då, nu och i morgon

FÖRBUNDSNYTT

- 28 Mediafokus på personal- och lönefrågor
29 Dialog med FM om nya skatteregler

INSÄNDARE

- 30 Skräddarsydd officersutbildning
– bra eller dåligt?

Omslagsbild:

Armémuseum

Kpist m/37 i vinterlandskap

"Den väpnade konflikten är under ständig förändring. Ny teknologi och nya förutsättningar gör ständiga teknisk- och doktrinsprång både möjliga och nödvändiga"

Läs Henrik Janssons historiska reportage om kpisten.

> PRESIDIUM

FÖRBUNDSORDFÖRANDE:

Lars Fresker. Tel: 08-440 83 47,

Mobil: 0706-28 25 81

lars.fresker@officersforbundet.se

1. VICE FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Karl-Johan Boberg.

Mobil 076-104 86 30

karl-johan.boberg@officersforbundet.se

2. VICE FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Maria von Below. Tel: 0920-234 000

maria.vonbelow@officersforbundet.se

> FRÅGOR

Frågor kring medlemskap, medlemsuppgifter och försäkringar

Carina Viklund

08-440 83 30.

Telefonstängt onsdagar och fredagar

Frågor kring löne- och anställningsvillkor, rättshjälp, facklig utbildning mm

Ombudsmän Medlemsstöd: 08-440 83 30

> REDAKTION

ANSVARIG UTGIVARE

Josefine Owetz

josefine.owetz@officersforbundet.se

CHEFREDAKTÖR

Josefine Owetz 070-654 45 00

josefine.owetz@officersforbundet.se

FRÅGOR KRING KOMMUNIKATION, PRESS OCH HEMSIDA

Fredrik Hultgren 08-440 83 49,
076-525 40 85

REPORTER

Linda Sundgren 070-820 39 88

linda.sundgren@officersforbundet.se

ADRESS

Förbundskansli/tidningsredaktion

Box 5338, 102 47 Stockholm

Besöksadress: Sturegatan 15

TELEFON OCH FAX

Växel 08-440 83 30

Fax 08-440 83 40

ANNONSER

Irmér Media AB, 08-742 10 08

info@irmermedia.com

Annons bokus senast 1 vecka före redaktionellt manusstopp.

LAYOUT

Produktionsdesign AB

www.produktionsdesign.se

info@produktionsdesign.se

TRYCK

Ljungbergs tryckeri,

Klippan

MANUSSTOPP

Officerstidningen

Nr 2, 28 februari

Nr 3, 3 april

INSÄNDARE

Insändare som överskrider 3500 tecken inklusive blanksteg tas ej emot.

Eftertryck utan skriftligt tillstånd från redaktionen förbjöds.

Insändare skickas till:

info@officersforbundet.se

OFFICERSFÖRBUNDET

BJUDER IN TILL KURS I

ARBETSMILJÖRÄTT FÖR CHEFER

TIDIGARE KURSER HAR SNABBT BLIVIT FULLTECKNADE – SÅ ANMÄL DIG I TID

Den juridiska och straffrättsliga aspekten av arbetsmiljölagstiftningen är en tydlig fråga för Officersförbundet och våra chefsmedlemmar. Bland annat efter arbetsmiljörelaterade händelser ute på förband som till och med lett till åtal för våra medlemmar.

Officersförbundet vill därför erbjuda dig att den 4 april delta på en kurs i arbetsmiljörätt anpassad för våra chefsmedlemmar i Försvarsmakten och angränsande försvarsmyndigheter. Kursen genomförs tillsammans med Zober Arbetsmiljö AB. Föreläsare/lärare är Benny Gustafsson och Lotten Loberg.

Kursens målgrupp är primärt du som förbandschef, krigsförbandschef, ställföreträdare eller blivande dito, alternativt enhetschef eller motsvarande som har delegerade arbetsmiljöuppgifter eller på annat sätt arbetar med arbetsmiljöfrågor.

I kursen kommer följande områden att belysas:

- Arbetsmiljöarbete i teori och praktik
- Systematiskt arbetsmiljöarbete
- Arbetstagarens möjlighet och skyldighet att vara delaktig
- Arbetsmiljöansvaret
- Straffrättsligt perspektiv på arbetsmiljö
- Arbetsmiljöverkets roll

Kursen är en endagskurs som genomförs torsdagen den 4 april 2019. Kursen startar kl. 10.00 och pågår till ca kl. 20.00 på Quality Hotel Winn i Haninge. Inom ramen för kursen informerar också förbundsordförande Lars Fresker om förbundet och de dagsaktuella frågorna. Kvällen avslutas därefter med enklare samkväm för de som bor kvar.

Officersförbundet står för resa, kost och logi. Om du efter dialog med din arbetsgivare inte får genomföra kursen på arbetstid så ersätter Officersförbundet dig för förlorad arbetsinkomst. Officersförbundet kompenserar dig dock inte för restid eller övriga omkostnader.

Avsikten är att du reser till Stockholm på kursdagens morgon och åker hem morgonen efter kursen.

Du anmäler dig till kursen genom att skicka in namn, personnummer, arbetsplats, befattning, telefon, e-postadress och om du önskar boende eller inte direkt till: carina.viklund@officersforbundet.se senast fredag den 2 mars 2019.

Alternativt loggar du in på "mina sidor" och anmäler dig direkt via hemsidan, www.officersforbundet.se

Du får bekräftelse samt anvisningar via e-post för de praktiska arrangemangen senast den 15 mars.

OBS anmälan är bindande.

Varmt välkommen önskar Officersförbundet

Mikael Boox, ombudsman med ansvar för bl.a. chefsfrågor
08-440 83 37, 070-580 51 06

Bra utfall när nya ub

Vissa av de system som kommer att finnas i försvarets nya ubåtstyp infördes på HMS Gotland förra året. Enligt Försvarets materielverk går provkörningarna av systemen bra, även om smärre justeringar planeras, när tekniken ska installeras på ubåtarna i Blekingeklassen.

När HMS Gotland låg på varv för halvtidsmodifiering förra våren upgraderades flera av ubåten befintliga system till den nivå som kommer att finnas på den nya ubåtstypen Blekinge (tidigare A26). Det handlar bland annat om det digitala navigationssystemet (Wecdis), sonarsystem och ledningsstödssystem. Sedan i slutet av juni förra året har HMS Gotland provkörts med de upgraderade systemen ombord och hittills visar testerna på goda resultat. Det meddelar Försvarets materielverks (FMV) presschef Henrik Hedberg i en skriftlig kommentar till Officerstidningen.

MÅNGA PROV ÅTERSTÅR

”Hittills, i de prover som har genomförts, motsvarar systemen förväntningarna och i flera fall mer än så, även om många prov återstår att göra. Det upplägg vi jobbar efter är att delsystemen först avprovas individuellt varefter de körs sammankopplade i taktiska tillämpningsprov, där komplexiteten ökar efterhand”.

Även om flera system endast är en vidareutveckling av den teknik som redan används i svenska ubåtar kommer skillnaderna mellan de gamla och nya ubåtarna att vara stora. Det menar Fredrik Hellström,

Foto: Glenn Pettersson – Saab Kockums AB

Marinchef Jens Nykvist vill låta upgradera även den tredje ubåten av typ Gotland till Blekingeklass.

som är projektledare för projekt Blekinge vid FMV.

– Ett exempel är IT-området, där det på de halvtidmodifierade Gotlandsubåtarna och Blekinge är mycket mer nätverksbaserat infor-

”Systemen på Blekinge tillåter ett annat taktiskt uppträdande än med befintliga ubåtar”

mationsutbyte mellan systemen, säger han.

Systemen blir också enklare att upgradera och man får ett helt annat informationsutbyte mellan systemen inom ubåten. Även kom-

TIDSLINJE BLEKINGE

2015 till 2018

FMV beställer två ubåtar av modell Blekinge av Saab Kockums och produktionen påbörjas.

2018

HMS Gotland halvtidsmodifieras och upgraderas med några av de system som kommer att finnas i Blekinge.

2021

Den första nya utbåten sjösätts. Verifiering av system som går att göra vid kaj.

åtsssystem provkörs

munikationen till andra enheter förbättras men där kommer vi in på sådant som är sekretessbelagt.

På den nya ubåtstypen har det traditionella periskopet ersatts med ett sensorsystem (optronic mast

UBÅT BLEKINGE VS UBÅT GOTLAND

	BLEKINGE	GOTLAND
Längd:	66,1 m	60,4 m
Bredd:	6,75 m	6,2 m
Deplacement ytläge:	Strax över 2 000 ton	1 380 ton
Drift:	3 diesel- och 2 stirlingmotorer	2 diesel- och 2 stirlingmotorer
Besättning:	17–26, maximalt 35	24–32 maximalt 32
Bestyckning:	Torpeder, minor, AUV, ROV, MSF	Torpeder, minor

Källa: Försvarets materielverk

system). När ubåten befinner sig på observationsdjup skickas en mast upp med en sensor med flera kameror för olika typer av ljus- och siktförhållanden. De fungerar på liknande sätt som digitalkameror och tar bilder och filmer. Informationen skickas ner till kontrollrummet i ubåten för analys.

– En optroniksensorn hissas, sveper runt 360 grader, tar bilder och går ner igen. Kamerorna kan ta en massa bilder och ger betydligt mer information på kort tid än ett periskop, säger Fredrik Hellström och fortsätter:

– Systemen på Blekinge tillåter ett annat taktiskt uppträdande än med befintliga ubåtar. Du har andra förutsättningar och möjligheter att analysera data och uppträda annorlunda.

Man kommer alltså att kunna tänja mer på gränserna?

– Ja, det skulle man kunna säga, säger Fredrik Hellström.

Genom att uppgradera delar av Gotlandsklassens system till Blekingestandard ges tillfälle att prova tekniken. Dessutom får besättningarna möjlighet att öva och

**”En optronik-
sensor hissas,
sveper runt 360
grader, tar
bilder och går
ner igen”**

utbilda sig i de nya systemen. Man har även köpt in en extra sensor-mast, identisk med den som kommer att finnas ombord på HMS Gotland och Blekinge. Den har installerats på Sjöstridsskolan i Karlskrona för ubåtsbesättningarna att träna på.

– Att tolka informationen från sensorerna kommer att bli lätt men det blir ett skifte i teknik och taktik som kommer att ta lite tid att lära in. Att använda periskop sitter i ryggmärgen.

Förfarandet blir också annorlunda med en operatör som kör sensorn och en beslutsfattare som står bredvid, säger Fredrik Hellström.

I konstruktionen av Blekinge har man nu kommit ner på en detaljerad nivå och några stora förändringar från ritningarna kommer inte att göras. Däremot väntar vissa mindre justeringar för att optimera ergonomi och arbetsmiljö.

BÄTTRE ARBETSMILJÖ

– En del skärmar och paneler behöver sänkas för att hamna i ögonhöjd och vissa knappar ska justeras, säger Fredrik Hellström.

Enligt Fredrik Hellström kommer arbetsmiljön generellt att bli bättre i Blekinge jämfört med ubåtarna i Gotlandsklassen.

– I byssan blir det en stor förändring där kocken får allting samlat, i dag är det som tillhör byssan utspritt i båten. Mässen blir större för att göra det enklare att umgås på fritiden och vi har tagit höjd för att installera träningsutrustning som hantlar, gummiband, roddmaskin och motionscykel.

LINDA SUNDGREN

2022 till 2023

genomförs verifiering av system som kräver att ubåten är till sjöss.

2024

Ubåtens förmåga valideras innan leverans till Försvarmakten.

2024

Den andra ubåten levereras till FMV.

2025

Den andra ubåten förmåga valideras innan leverans till FM.

Källa: Försvarets materielverk

Bullernivån i kabinen blir som högst när man flyger med öppen dörr.

BAKGRUND

Helikopter 14-systemet levererades med hjälmar avsedda för kabiner med aktiv buller-reducering. Någon aktiv buller-reducering beställdes dock aldrig vilket fått till följd att personalen flugit med hjälmar som inte gett ett tillräckligt skydd mot de höga bullernivåerna. Gränsvärden för bullerexponering har överskridits och personal har drabbats av skador i form av hörselnedsättning och tinnitus.

För att förhindra fler hörselskador tog flottiljcheferna beslut om att begränsa besättningsarnas flygtid i helikopter 14. Förhoppningen var att restriktionerna skulle kunna hävas efter sommaren 2018 i och med att befintliga hjälmar modifierades med förstärkt bullerskydd. Men åtgärderna visade sig inte vara tillräckliga och restriktionerna består.

Mer läsning i ämnet finns i *Officerstidningen* nummer 3/2018.

Helikopter 14

Bullerdämpande matta och nya hjälmar

En ljuddämpande matta i kabinens innertak och nya hjälmar ska lösa bullerproblematiken på helikopter 14-systemet. Men det dröjer innan åtgärderna är genomförda och under tiden kvarstår flottiljernas flygrestriktioner.

Problemen med höga bullernivåer i helikopter 14 består, trots modifierade hjälmar med passiv bullerdämpning och volymkontroll. Flottiljcheferna bedömer att de modifierade hjälmarna minskar besättningens bullerexponering men inte i tillräcklig utsträckning för att helt kunna släppa flygrestriktionerna (se OT nr 7/2018). Nu planerar Försvarsmakten ytterligare åtgärder för att komma tillrätta med bullerproblematiken. En sådan är att installera en bullerdämpande matta i innertaket på

kabinen och därigenom sänka det ljud som helikoptern alstrar.

– Holländarna har installerat sådana här mattor i sina helikoptrar och de är väldigt nöjda, säger Per Skantz, ansvarig för helikopter 14-systemet i Försvarsmakten. Mattan är gjord i ett täckjacksliknande tyg som fångar upp ljudet.

LOKAL SADELMAKARE

Att köpa färdigsydda bullermattor är inte möjligt, enligt Per Skantz. Däremot kommer holländarna att förse det svenska försvaret med hela designunderlaget för att låta sy upp egna mattor.

– Vi tänkte vända oss till någon lokal sadelmakare för att få mattor uppsydda. Då krävs ingen upphandling vilket skyndar på processen och gör att vi kan få det gjort redan i år. Vi börjar med att beställa en matta och om den fungerar bra blir det flera, säger han.

Mattorna fästes med kardborrband i taket och ska vara enkla att montera upp och ner. Därför räknar man med att klara sig med ett mindre antal mattor som kan flyttas mellan maskinerna.

Utöver bullermattor ska en ny hjälm beställas. Hjälmar för flygande personal har en begränsad livslängd och redan i år börjar utfasningen av befintliga hjälmar som fallit för åldersstreck. Om fem år ska samtliga hjälmar vara utbytta.

”TÅTA LÄCKAN”

– Nya hjälmar har varit på gång länge, men vi var tvungna att tåta läckan med bullerproblemen och modifiera befintliga hjälmar innan vi kunde påbörja en ny upphandling. Men nu hoppas vi få en budget för det här och räknar med att påbörja en upphandling under året, säger Per Skantz.

Och det är hög tid om man ska

hinna få de nya hjälmarna på plats innan de gamla fasas ut.

– Upphandlingar tar tid och man får räkna med två till tre år från det att upphandlingen inleds tills de nya hjälmarna är på plats ute på förbanden, säger Per Skantz.

LÅNGSAM FÖRMÅGETILLVÄXT

I väntan på bullerdämpande åtgärder kan helikopter 14-systemet inte nyttjas fullt ut. Enligt Per Skantz innebär det en långsammare förmågetillväxt än vad som annars varit fallet.

– Om vi haft mer personal och fler besättningar hade restriktionerna inte varit något problem eftersom vi då hade kunnat rotera folk, men nu är vi inte så många. Men det viktigaste är förstås att personalen inte blir förstörd för då har vi ingen som kan flyga alls.

LINDA SUNDGREN

> NOTISER

SVERIGE NY ORDFÖRANDE FÖR NORDISKT FÖRSVARSSAMARBETE

Under 2019 tar Sverige över ordförandeskapet i det nordiska försvarssamarbetet Nordefco. Samarbetet, som bedrivs på både militär och politisk nivå, har funnits i sin nuvarande

form i tio år och syftar till att förbättra ländernas försvarsförmåga och utveckla lösningar på gemensamma utmaningar.

”Våra länder står inför liknande

säkerhetsutmaningar och vi delar många säkerhetsintressen och positioner. Norden är en viktig strategisk region och vårt försvarssamarbete bidrar till en fredlig utveckling och

det höjer tröskelvärdet för militära konflikter och incidenter i vår region”, säger försvarsminister Peter Hultqvist i ett pressmeddelande. (JO)

FM Vind 2018

Fortsatt hög arbetsbelastning

Kränkningar är ett fortsatt problem i Försvarsmakten och i fjol uppger nio medarbetare att de utsattes för någon form av fysiskt våld. Även den höga arbetsbelastningen ute på förbanden består. Samtidigt är det många som trivs och känner en yrkesstolthet. Det visar resultaten från den senaste FM Vind-undersökningen.

Av de 13 057 som i fjol deltog i Försvarsmaktens medarbetarundersökning (FM Vind) som publicerades i december, uppger många att de trivs. En majoritet (81 poäng) var stolta över att arbeta i Försvarsmakten och lika många sade sig vilja fortsätta sin tjänstgöring de kommande åren. Men precis som föregående år var det vissa områden som stack ut i negativ riktning. Ett exempel är missnöjet med Försvarsmaktens IT-system som fortsätter att vara den fråga som får lägst betyg av alla med 44 poäng. Ett annat bestående problem är den höga arbetsbelastningen. Många chefer uppger att de saknar både tillräckligt med personal och tid för att kunna utföra sina uppdrag på ett tillfredsställande sätt. Fredrik Nordenmark är HR-strateg på Försvarsmaktens personalstab.

”FÖRKLÄDD FÖRBANNELSE”

– Men det som är positivt är att man numera erkänner att det här är ett problem och därmed kan man också göra något åt det, säger

han. En dialog om belastningen på förbanden pågår mellan Ledningsstabens och Prod. Prod säger också nej till LedS när de vill lägga fler uppgifter på förband som redan går tungt.

Den höga arbetsbelastningen hänger delvis samman med den politiska medvind som Försvarsmakten upplevt de senaste åren, säger Fredrik Nordenmark.

– Att få mer pengar är på sätt och vis en förklädd förbannelse eftersom det också innebär att vi måste åstadkomma mer med det vi har.

Ett annat område som fortsätter framstå som ett problem är kränkningar och trakasserier. I den senaste FM Vind-undersökningen valde Försvarsmakten att ändra begreppet kränkningar och trakasserier till ”ovälkommet beteende”, men det är samma handlingar som avses. År 2016 uppgav 691 individer i Försvarsmakten att de blivit utsatta för kränkningar de senaste 12 månaderna. 2017 var motsvarande siffra 788 stycken och i fjol uppgav 923 personer att de utsatts för ovälkommet beteende.

UTFRYSNING OCH RYKTESSPRIDNING

– Vi tror att årets siffror kan bero på en kombination av en faktisk ökning och en ökad anmälningsbenägenhet. Att vi formulerat om begreppet till ovälkommet beteende kan också ha fått fler att kryssa i ett ”ja” eftersom det kan uppfattas som lite bredare än kränkningar, säger Fredrik Nordenmark.

En majoritet (414) av de som

FM VIND 2018

För tre år sedan gjordes omfattande förändringar i medarbetarundersökningen FM Vind. Bland annat anges svaren inte längre i procent utan enligt ett poängsystem som bygger på ett medelvärde av svaren. 50 poäng motsvarar svarsalternativ 3 på en 5-gradig skala.

Högst poäng

- I vårt arbetslag följer vi säkerhetsreglerna (sekretess med mera): **90 poäng.**
- Min närmaste chef bemöter oss med respekt: **89 poäng.**
- Jag tar ansvar för att söka den information jag behöver för att lösa min uppgift: **89 poäng.**
- I vårt arbetslag finns en positiv inställning till alla människor oavsett kön, bakgrund, erfarenhet eller kompetens: **87 poäng.**
- Min närmaste chef litar på oss medarbetare: **86 poäng.**

Lägst poäng

- IT-systemen som jag använder fungerar bra (till exempel system Isus, Prio, Sweccis, Vidar med flera): **44 poäng.**
- Det finns tillräckligt med administrativ personal (inom given ram) för att jag ska kunna utöva mitt chefskap på ett bra sätt: **45 poäng.**
- Antalet medarbetare är tillräckligt för att genomföra arbetsgruppens uppdrag: **46 poäng.**
- Jag har tillräckligt med tid i förhållande till mängden arbetsuppgifter: **49 poäng.**
- På vårt förband är det tydligt hur frågor som lyfts i linjen omhändertas av förbandsledningen: **53 poäng.**

blev utsatta för ovälkommet beteende uppgav att det handlade om psykiska övergrepp som osynliggörande, utfrysning eller orättvis kritik. En stor andel (326 fall) ansåg sig missgynnade genom exempelvis sämre löneutveckling eller att de nekats ingå i en arbetsgrupp. 205 personer uppgav att de utsatts för ryktsespridning och i 71 fall handlade det om sexuella trakasserier.

”STRAFFBARA GÄRNINGAR”

– 71 fall är naturligtvis 71 för många, men vi måste undvika att göra frågan om kränkningar till något som enbart handlar om jämställdhet. Även många män i organisationen känner sig utsatta och det är viktigt att komma ihåg när vi ska ta fram åtgärder för att komma till rätta med problemen.

En fråga som var ny i fjolårets FM Vind var den om man utsatts för fysiska övergrepp, som våld eller bestraffning. Nio individer svarade ja på den frågan.

– Det är fruktansvärt att sådant här förekommer, det handlar om straffbara gärningar, säger Fredrik Nordenmark. Men uppenbarligen har det inte gjorts någon anmälan för i så fall hade det kommit fram på annat sätt än i FM Vind.

I likhet med förra året ska Försvarsmakten genomföra en djupare analys av resultaten från medarbetarundersökningen. Fördjupningsarbetet ska slutföras under mars månad.

LINDA SUNDGREN

FHS FÖRSTA EGNA DOKTORANDER HAR ANLÄNT

Försvarshögskolans första kull av egna doktorander har påbörjat forskarutbildning vid lärosätet. Tio personer är antagna till

utbildningen och kommer att doktorera i statsvetenskap och krigsvetenskap under de närmaste åren. FHS har haft doktorander verksamma

även tidigare, men de har då formellt varit knutna till andra lärosätens doktorandprogram. I och med att regeringen förra året tilldelade FHS

rätt att examinera på forskarnivå kan högskolan nu ha sitt första egna doktorandprogram. (JO)

Örat påverkat efter vinsch – ersättning uteblir

I samband med en vinschövning år 2000 fick färdmekaniker Lars Nilsson två kraftfulla urladdningar av statisk elektricitet rakt in i vänster öra. Nu är hörseln nedsatt och han har fått tinnitus, men trots arbetsskadeanmälan och avvikelserapport får han ingen ersättning.

Den 9 mars år 2000 deltog Lars Nilsson i en vinschövning där en ytbärgare skulle nedsättas på ett fartygsdäck. Han tjänstgjorde då som färdmekaniker på helikopter 4-systemet i Ronneby och stod uppe i maskinen med öppen dörr och ena handen om vinschvajern. När ytbärgaren fick kontakt med fartygsdäcket uppstod statisk elektricitet. Den fortplantade sig upp genom vajern, in i hjälmen och rakt in i vänster öra. Inom loppet av några sekunder fick han två kraftfulla urladdningar in i hörselgången.

ÖVNINGEN AVBRÖTS

– Jag fick en stark smärta och det susade i öronen och jag blev så påverkad att vi var tvungna att avbryta övningen, säger han. Det här var inte första gången jag fick stötter i samband med vinschning, men det hade aldrig varit så kraftigt tidigare.

Läkare tillkallades. Denne konstaterade att hörseln var nedsatt och Nilsson skickades vidare till specialmottagning på Karlskrona sjukhus. I sjukjournalen noterades en defekt på trumhinnan på vänster öra medan högerörat var intakt.

Färdmekaniker Lars Nilsson har under många år arbetat i den bullriga helikoptermiljön. Sedan ett par år tillbaka har han kraftigt nedsatt hörsel på ena örat och tinnitus på båda öronen.

Lars Nilsson skrev en avvikelserapport och gjorde en arbetsskadeanmälan. Med tiden försvann susningarna och han tänkte inte så mycket mer på det inträffade utan fortsatte att jobba på som vanligt i den bullriga helikoptermiljön.

– I vissa lägen i livet känner man sig ung och osårbar. Samtidigt fanns det en jargong och arbetsmiljö där man gjorde det man skulle, säger Lars Nilsson.

Vid den hörselkontroll (audiogram) som genomfördes efter olyckan var hörseln normal på bägge öronen. Men bara två år senare konstaterades en ”lindrig diskantnedsättning” på vänster öra som sedan gradvis blivit värre med åren.

För ett par år sedan märkte Lars Nilsson, nu 55 år, att det hände något med hörseln. Han beskriver det som att det slog lock för öronen. Ett audiogram genomfördes på nytt varpå en markant hörselnedsättning konstaterades på vänster öra.

– Jag plockade fram mina gamla journalhandlingar från olyckan i helikoptern och gjorde en ny anmälan om arbetsskada, berättar han.

Men läkaren på Afa försäkring menar att hörselnedsättning inte kan bero på vinscholyckan.

GÅR INTE ATT BOTA

Utöver nedsatt hörsel på vänster öra har Lars Nilsson även fått tinnitus

på båda öronen i varierande styrka. Hörselproblemen innebär praktiska bekymmer och påverkar hans dagliga liv, både på jobbet och privat.

– Jag har svårt att sitta med i fikarummet eftersom jag har problem att höra vem som säger vad när flera pratar samtidigt. Jag drar mig också för att göra vissa saker, som att ställa mig upp och prata inför folk. Det blir bara pinsamt om jag får följdfrågor och inte hör vad de säger.

Varken tinnitus eller hörselnedsättning går att bota. Däremot har Lars Nilsson provat ut en hörapparat, men den använder han ogärna.

– I min värld är det 75-åringar som går runt med hörapparat och

> NOTISER

VETERANPARK I UPPSALA

I maj förra året invigdes invigdes Sveriges första veteranpark. Den är belägen i centrala Uppsala, nedanför slottet vid infarten till Akademiska sjukhuset där även landets

enda veteranmottagning är inhyst. Initiativet till parken togs av den relativt nybildade föreningen Veteranerna Uppland som ville ha en plats för att hedra krigsveteraner och som

samtidigt kan fungera som en mötesplats för veteraner och deras anhöriga. Veteranparken hette tidigare Brända tomten. (LS)

NYA UBÅTARNA HAR FÅ

Det blir Skåne och Blekinge som kommer att ge namn åt de två nya A26-ubåtarna. Att ge ubåtarna namn efter kustlandskap är en tradition. Namnen föreslås av marinen och godkänns av

olycka

Tidiga hörselskador kan ge problem senare i livet

jag känner mig inte bekväm med att ha en stor klump bakom örat. Det finns mindre hörapparater som man stoppar in i örat, men de fungerar inte på min typ av skada.

DELTA INTE I SKJUTÖVNINGAR

Hur han ska gå vidare vet han inte, men han är besviken över att arbetsgivaren inte tar ett större ansvar. Buller är sedan länge ett prioriterat skadeområde hos Försvarsmedicincentrum på grund av de omfattande bullerproblemen i Försvarsmakten. Men det är ingenting som Lars Nilsson tycker sig märka något av nu när han själv har drabbats.

– Jag har gjort mitt jobb i Försvarsmakten men vad är arbetsgivarens ansvar? Det enda som hänt är att jag inte längre deltar i skjutövningar eftersom jag inte vill riskera hörseln även på höger öra. Men det beror inte på något beslut från arbetsgivaren utan på att jag själv vägrar att delta.

Han skulle vilja se en förändring, både för sin egen och andras skull.

– Även om det jag råkade ut för hände för 19 år sedan finns det fortfarande problem med buller i Försvarsmakten. Hjälmarerna till helikopter 14 ger inte ett tillräckligt bra skydd och det händer fortfarande att folk får stötår av statisk elektricitet i samband med vinschuppdrag. Man köper in nya system utan att se till helheten och då kan man fråga sig var människan finns i det här.

LINDA SUNDGREN

Forskning visar att tidiga hörseltrauman påskyndar försämringen av hörseln när man blir äldre. Enligt docenten Kim Kähäri vid Göteborgs universitet är det inte omöjligt att Lars Nilssons hörselnedsättning kommer av den skada han drabbades av för 19 år sedan.

Lars Nilsson har fått avslag på sin arbetsskadeanmälan hos Afa försäkring. Försäkringsbolagets läkare skriver i sin bedömning att "... traumatiskt utlösta symptom vanligen är som mest uttalade initialt efter ett olycksfall för att sedan normalt avta eller plana ut på en lägre nivå. En försämring så lång tid efter ett olycksfall talar starkt emot ett samband." Beslutet har överklagats, men juristen hos LO-TCO Rättsskydd säger att hon behöver ett läkarutlåtande från behandlande läkare för att det ska vara meningsfullt att gå vidare i ärendet.

Men enligt den svenska och internationella bullerforskning som bedrivs finns ett tydligt samband mellan tidiga hörseltrauman och hörselnedsättning i samband med att örat fortsatt utsätts för buller och åldras. Även i de fall där läkarna inte kunnat upptäcka någon skada efter en olycka är det inte ovanligt att ett tidigt trauma leder till hörselproblem senare i livet. Kim Kähäri är docent, audionom och lektor vid Sahlgrenska akademien på Göteborgs universitet och har tidigare forskat på bland annat helikopterbuller i Försvarsmakten. Enligt henne kan Lars

Nilssons hörselskada efter vinscholyckan år 2000 mycket väl vara det som gör att han nu är i behov av hörapparat.

– Eftersom endast vänsterörat är skadat är det inte osannolikt att det finns ett samband med det akustiska trauma som drabbade just det örat vid det aktuella tillfället för 19 år sedan. Om båda öronen varit skadade hade det istället kunnat bero på kontinuerlig bullerbelastning på båda öronen eller genetiska förutsättningar, säger Kim Kähäri.

AUDIOGRAM RÄCKER INTE

Lars Nilsson upplevde stora problem i direkt anslutning till olyckan med kraftig smärta, susningar och nedsatt hörsel. Vid de undersökningar som genomfördes efter olyckan noterades att trumhinnan var påverkad, men några andra skador upptäcktes inte. Ganska snart normaliserades också hörseln och smärtan försvann. Men det behövs inte betyda att hörselorganet var intakt.

Enligt Kim Kähäri är det inte osannolikt att Lars Nilsson fick en allvarlig skada på hörselsystemet utan att den upptäcktes. Anledningen är att det inte gjordes någon fullständig undersökning av hans hörsel. Örat består av yttre och inre hårceller. Ett audiogram, som är den vanligaste och enklaste typen av hörselundersökning och som även Lars Nilsson genomgick, visar endast skador på de inre hårcellerna. För att bedöma tillståndet hos de yttre hårcellerna krävs tester med så kallade otoakustiska emissioner (OAE). Enligt journal-

anteckningarna gjordes aldrig några sådana tester.

– Om man bara tittar på de inre hårcellerna kan allt se helt normalt ut samtidigt som man har omfattande skador på de yttre hårcellerna. Ett skadat öra är mer känsligt för buller än det som är intakt och i Lars Nilssons fall är det mycket möjligt att hans skada förvärrades av att han fortsatte flyga helikopter efter olyckan, säger Kim Kähäri.

Två år efter vinscholyckan konstaterades att Lars Nilsson hade en "lindrig diskantnedsättning" på vänster öra som sedan förvärrades.

Är det här en typ av skada som kan hänga samman med buller?

– Ja, nedsättning på diskanten är en typisk skada efter bullerexponering, säger Kim Kähäri.

Skador på de yttre hårcellerna kan orsaka tinnitus liksom en överkänslighet mot ljud, alltså den typ av problem som Lars Nilsson drabbats av. Att sjukvården missar sådana här skador är dock inte ovanligt, enligt Kim Kähäri.

– Det var inte alla kliniker som genomförde otoakustiska emissioner i början av 2000-talet och det finns de som fortfarande inte gör det. Vi forskare tycker inte att det här är optimalt eftersom audiogrammen inte visar alla typer av skador. När vi utbildar nya audionomer i dag trycker vi alltid på betydelsen av att göra OAE för att få en fullständig bild av hörselns funktion. Det är viktigt att ha som underlag, inte minst om det blir ett försäkringsärende.

LINDA SUNDGREN

TT NAMN

kungen. Det slutgiltiga beslutet fattas sedermera av marinchefen. HMS Skåne och HMS Blekinge levereras av FMV till FM 2024 och 2025. (JO)

TYSKTILLVERKADE FORDON TILL PATRIOT

I mitten av december undertecknade Försvarets materielverk, FMV, ett avtal om fordonsbeställning till det medellånggräckviddiga luftvärnsystemet 103 Patriot. Fordonsleve-

rantören är tyska RMMV Man (military vehicles) och ordern omfattar 40 fordon med leveransstart första kvartalet 2021. Det här uppger FMV på sin hemsida. Beställningen

omfattar dragbilar, kranbilar och containerbilar. Samtliga fordon ska ha hög terrängframkomlighet. (LS)

Få arbetsjukdomar godkänns

Antalet godkända arbetsjukdomar har kraftigt minskat de senaste 20 åren. Orsaken är hårdare bedömningskriterier och att Försäkringskassan måste säga ja för att ersättning ska utgå. Det enligt en rapport från Afa försäkring.

År 1990 godkändes nästan 72 procent av de 34 000 arbetsjukdomar som anmäldes. 2014 godkändes under 5 procent av de drygt 11 000 anmälda arbetsjukdomarna. Enligt en rapport som Afa försäkring lät göra 2016 om ersättning vid arbetsjukdom pekas framför allt två faktorer ut som orsak till den stora minskningen.

ÖVERVÄGANDE SKÄL

Den ena är att kriterierna för hur arbetsjukdomar ska bedömas ändrades 1993. Medan det tidigare krävdes starka bevis som talade mot att en skada uppstått genom yrkeslivet skärptes skrivningen till att "Övervägande skäl ska tala för samband mellan olycksfallet/den skadliga inverkan och skadan för

att denna ska godkännas som arbetsskada".

– Bevisbördan blev därmed den omvända vilket gjorde att det blev betydligt svårare att få en arbetsjukdom godkänd, säger Michel Normark, analyschef på Afa försäkring.

Tio år senare görs ytterligare en förändring i arbetsskadesystemet då det blir obligatoriskt att utöver arbetsskadeanmälan även göra en anmälan till Försäkringskassan. Försäkringskassan gör en bedömning om någon form av ersättning ska utgå. Antingen på grund av att den skadade inte kan arbeta i samma utsträckning som tidigare eller har drabbats av ett inkomstbortfall på grund av skadan. Om Försäkringskassan bedömer att det inte finns något skäl till ersättning blir det heller inte någon prövning hos Afa försäkring.

INKOMSTBORTFALL

– Försäkringskassan prövar inte ens ett fall om det inte är aktuellt att betala ut någon ersättning, oavsett om det finns ett samband mel-

"Bevisbördan blev därmed den omvända vilket gjorde att det blev betydligt svårare att få en arbetsjukdom godkänd"

lan skadan och arbetet eller inte. Och om Försäkringskassan inte godkänt ett fall gör vi ingen prövning av det heller, säger Michel Normark.

Det finns dock en grupp arbetsjukdomar där ersättning kan utgå, oavsett om skadan påverkat arbetsförmåga och inkomst eller inte. De arbetsjukdomar det gäller finns på ILO:s (International labour organization) lista över särskilda åkomror som kan hänföras till yrkeslivet. Med på listan finns bland annat bullerskador.

– I de fallen har man rätt att vända sig till oss och söka så kallad lytes- och menersättning. Hur stort beloppet blir varierar men om man exempelvis blivit förlamad i underkroppen och hamnat i rullstol kan det handla om en halv miljon kronor skattefritt, säger han.

När det gäller arbetsjukdomar till följd av en olycka ökar antalet godkända skadeanmälningar. År 2006 godkändes 28 000 arbetsolyckor. Förra året var motsvarande siffra 51 000.

– Det är lättare att få ersättning för en olycka och där är det andra kriterier som gäller, säger Michel Normark.

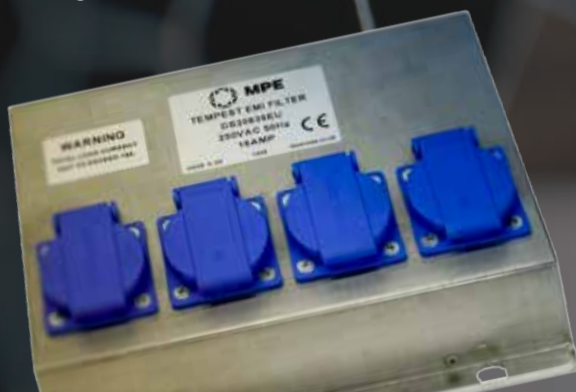
Michel Normark

Foto: Heléne Gryntar

LINDA SUNDGREN

RÖS and TEMPEST Pluggable Filters

Has been designed to deliver optimum performance across the full frequency range and under all loading conditions.

Jolex

– for all your
EMC & Thermal solutions

Jolex AB, +46 8 570 22985
mail@jolex.se, www.jolex.se

Dök inte upp på repövningar

Flera personer dömda för brott mot totalförsvarsplikten

Under förra året dömdes sex personer till fängelse för brott mot totalförsvarsplikten – efter att inte ha dykt upp när Försvarsmakten kallat dem till repetitionsövning. Det här visar en sammanställning som Svenska Dagbladet har gjort.

2015 återinfördes systemet med regelbundna repetitionsövningar för personer som har en krigsplacering. Det innebar att Försvarsmakten har möjlighet att med plikt kalla in tidigare värnpliktiga och grundutbildade soldater till repetitionsövning.

Men en stor andel av de som har kallats till övningarna har av olika anledningar inte dykt upp, visar siffror från Rekryteringsmyndigheten som Svenska Dagbladet har sammanställt och publicerat innan jul.

I de flesta av fallen har personerna beviljats uppskov, till exempel

på grund av jobbsituationen eller av hälsoskäl. I en mindre del av fallen rör det sig om ogiltigt frånvaro.

Minst 42 personer har uteblivit vid repövningar utan giltiga skäl mellan 2016–2018 och många av dem har polisanmälts av förbanden där de är krigsplacerade, enligt uppgifter från Försvarsmakten till SvD.

BÖTER ELLER FÄNGELSE I TVÅ VECKOR

Genom sökningar i databaser hos landets domstolar har tidningen hittat minst tio personer som har dömts för brott mot totalförsvarsplikten sedan övningarna återinfördes. Två av dem dömdes till böter, resterande sex till fängelse i två veckor.

Försvarsmaktsövningen Aurora 17 är den övning som har haft sämst uppslutning. Bara hälften av de 1 000 före detta värnpliktiga

FAKTA: BROTT MOT TOTALFÖRSVARSPLIKTEN

Den som uteblir från repetitionsövningarna utan giltiga skäl gör sig skyldig till brott mot totalförsvarsplikten. Enligt praxis blir straffet 14 dagars fängelse om inte personen kan uppvisa särskilda omständigheter för frånvaron. Brottet omfattar även utebliven mönstring, vilket dock oftast ger böter.

som kallades till övningen dök upp, något som Officerstidningen tidigare har rapporterat om.

Majoriteten av de som inte dök upp till Aurora hade dock beviljats uppskov och bedömdes således att ha giltiga skäl. Personer som har beviljats uppskov kan kallas in på nytt vid ett senare tillfälle så länge de har kvar sin krigsplacering.

Det är Rekryteringsmyndigheten som ansvarar för kallelserna till repetitionsövningarna och vanligtvis skickas dessa ut sex månader i förväg. I de tio domarna om brott mot totalförsvarsplikten har flera

av de dömda uppgett att de haft problem med postgången.

Två av personerna har hänvisat till psykiska besvär. I båda fallen ansåg tingsrätten att detta var en förmildrande omständighet, och straffet för dessa blev därför böter i stället för fängelse.

I ett av fallen överklagades domen. Hovrätten skärpte straffet till fängelse eftersom domstolen menade att det krävs väldigt starka skäl för att inte döma någon till fängelse vid ogiltigt frånvaro från en repövning, rapporterar SvD.

JOSEFINE OWETZ

Försvarshögskolan sänker faktura

Ett femårigt forskningsprojekt om Ryssland som Försvarsmakten beställt av Försvarshögskolan har inte levererats enligt överenskommelse. Nu sänks fakturan med 800 000 kronor. Projektet återupptas men med nya deltagare.

Under fyra års tid har det pågått ett forskningsprojekt om Ryssland på Försvarshögskolan, FHS, på beställning av Försvarsmakten. Det startade 2015 med ett årligt anslag på en miljon kronor. I fjol skulle en avslutande och sammanfattande antologi överlämnas till Försvarsmakten men med tiden stod det klart att någon sådan inte skulle bli

av. FHS beslöt därför att minska årets faktura, från överenskomna en miljon kronor till tvåhundra tusen.

– Det är inte helt ovanligt att vi betalar tillbaka pengar, säger Malena Britz, forskningschef på Försvarshögskolan. För oss var det självklart att pengarna skulle återbetalas, vi tar inte betalt för sådant vi inte gör.

Även Försvarsmaktens forsk-

Foto: Rickard Klisström
Malena Britz

ningschef, Rickard Stridh, säger att det här fallet inte är unikt. Försvarsmakten har cirka 600 miljoner kronor om året till forskning och utveckling. Merparten går till FHS, Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, och Försvarets materielverk, FMV.

– Det är ett hårt tryck på forskarna och det är inte helt ovanligt att ambition och beställningar justeras i slutet av året på grund av att man inte kan leverera enligt överenskommelse, säger Rickard

”Det är inte helt ovanligt att vi betalar tillbaka pengar”

Stridh. Men att ett projekt inte levereras som det ska är inte bara av ondo eftersom vi då kan planera om pengar till andra projekt.

Försvarshögskolan får nu förnyat förtroende att forska om Ryssland. Projekt har delvis ny inriktning och såväl forskningsledare som forskare är utbytta. Projektet ska pågå fram till 2020.

LINDA SUNDGREN

Statskontoret: ”Försvarets ekonomi m

Försvarets ekonomiska bedömningar håller inte måttet, enligt en rapport från Statskontoret. Även riksdagen och regeringen kritiserar för dålig styrning av försvarets ekonomi och behöver bli bättre på att planera – så att Försvarets ekonomi inte behöver hantera en planering som överskrider de anslag som myndigheten får.

Våren 2018 fick Statskontoret i uppdrag av regeringen att granska försvarets ekonomi och utreda om de ekonomiska underlag som Försvaretsmakten lämnar är användbara eller inte. Utredningen beställdes av försvarsminister Peter Hultqvist (S) efter att Försvaretsmakten begärt extra tillskott på 18 miljarder kronor för åren 2019–2021.

Statskontoret har haft i uppdrag att *”analysera och bedöma om de ekonomiska underlagen från Försvaretsmakten är ändamålsenliga som underlag för budgetprocessen”*. Rapporten med titeln *”När planeringen möter verkligheten”* presenterades i mitten av december.

”INTE TILLRÄCKLIGT ANVÄNDBARA”

Slutsatsen i rapporten är att de ekonomiska underlag som Försvaretsmakten har lämnat till regeringen inte har varit tillräckligt användbara. Bland annat för att de inte har varit tillräckligt tydliga vad det gäller myndighetens ekonomiska tillstånd och behov.

Underlagen bedöms därtill inte vara helt tillförlitliga, menar Statskontoret.

Bristerna i underlagen beror på flera saker, menar utredarna. Som att Försvaretsmakten inte har utgått från beslutade medel utan har gjort antaganden om framtida tillskott – vilket har gjort att Försvaretsmakten har planerat in fler investeringar och mer verksamhet än vad det finns pengar till. FM har därför skjutit viktiga beslut framför sig in i nästa inriktningsperiod, skriver utredarna. Myndigheten anses även ha haft svårt att planera sin ekonomi utifrån framtida kostnadsutveckling.

Det här har lett till att den lägesbild som Försvaretsmakten har kommunicerat till regeringen har framstått som mer positiv än vad den faktiskt har varit, menar utredarna, men tillägger att i budgetunderlaget för 2019 har Försvaretsmakten gett en mer konkret bild av det ekonomiska läget i myndigheten. *”Men vi bedömer att även dessa underlag har väsentliga brister och att*

det samlade ekonomiska behovet inte framgår tydligt av underlagen”, står det att läsa i rapporten.

PLANERAT EFTER ANTAGANDEN

Även riksdagens och regeringens styrning har bidragit till bristerna i de ekonomiska underlagen och i styrningen av Försvarets verksamhet. Politiska beslut om nya insatser, investeringar och ambitionshöjningar har varken varit verksamhetsmässigt eller finansiellt möjliga att genomföra.

Statskontoret menar också att regeringen har begränsat Försvarets möjligheter att fördela resurser och prioritera inom den egna organisationen.

Utredningen kommer också fram till att det finns brister i samspillet mellan Försvarets materielverk, FMV, vilket har bidragit till problemen i planeringen. Bland annat har Försvaretsmakten inte haft förutsättningar att ompröva eller kvalitets-säkra FMV:s underlag.

Statskontoret bedömer att *”försvarsområdet alltför länge har präglats av en oenighet mellan de berörda aktörerna om varför problemen med Försvarets ekonomi och planering uppstår ungefär halv-vägs in i en inriktningsperiod”*.

– Det räcker inte att Försvarets-

makten förändrar sin interna styrning och uppföljning utan det krävs ett sammanhållet förändringsarbete av både regeringen, Försvaretsmakten och Försvarets materielverk för att komma till rätta med problemen och bristerna. Det är viktigt att regeringen och myndigheterna ser detta som ett gemensamt ansvar, säger Statskontorets generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren i ett pressmeddelande.

Statskontoret föreslår att Försvaretsdepartementet nu ska ta initiativ till att påbörja ett arbete för att utveckla och förbättra budgetunderlagen. Regeringen behöver också vara mer tydliga i sina förväntningar på underlagen, eftersom Försvaretsdepartementet och Försvaretsmakten inte delar bilden av vad som utgör ett ändamålsenligt budgetunderlag, enligt Statskontoret.

FM DELAR INTE BEDÖMNINGEN

Försvaretsmakten håller till del med Statskontorets slutsatser i rapporten, men det finns också delar där FM inte alls har samma uppfattning.

– Statskontoret menar att Försvaretsmakten i sin planering systematiskt har överskattat den operativa förmågan. Det är en bedömning vi inte delar. Det är fel, säger Peter Sandwall, Försvarets-

> NOTISER

NATO ÖKAR SIN MILITÄRA BUDGET

Medlemsländerna i försvarsalliansen Nato har kommit överens om en budget för 2019. Enligt beslutet ska de militära medlen uppgå till 1 395 miljarder euro 2019 vilket är en ökning med drygt 7 procent jämfört med

året innan. Det här skriver Nato på sin hemsida. Ökningen motiveras av det instabila säkerhetsläget i bland annat Nordafrika och Mellanöstern, men också Rysslands agerande och det ökade cyberhotet uppges ligga

bakom. Pengarna ska bland annat gå till att förstärka Natos närvaro i Afghanistan, den fredsbevarande KFOR-styrkan i Kosovo och en nystartad utbildningsmission i Irak. (LS)

RYSKA PLAN KRÄNKTE

Den 19 januari genomförde ett ryskt signalspaningsplan en flygning över Östersjön, eskorterad av två stridsflygplan av typen SU-27 Flanker. Söder om Karlshamn i Blekinge flög de tre planen in på svenskt territo-

Årste planeras bättre”

Foto: Christine Olsson – TT

Peter Sandwall, Försvarsmaktens generaldirektör.

tens generaldirektör, i en artikel på myndighetens hemsida.

Han menar att Försvarsmakten redan arbetar med flera av de områden som nämns i rapporten. Sandwall tar bland annat upp den nya ansvarsfördelningen med FMV som trädde i kraft den 1 januari i år, och innebär att FM får ett större

helhetsansvar för materiel- och logistikförsörjningen. Från och med nu kommer FM att ha ett samlat ansvar för materielsystemen över hela deras livscykel.

Även etableringen av staberna vid årsskiftet, som innebär att uppgifter och befogenheter delegeras ut på de enskilda staberna, kommer

att leda till en stabilare planering, tror Sandwall.

– Försvarsmakten kommer att använda Statskontorets rekommendationer i det pågående förändringsarbetet i de delar som vi själva kan påverka, andra delar behöver åtgärdas av regeringen, säger han.

Statskontorets utredning bygger

”...det krävs ett sammanhållet förändringsarbete av både regeringen, Försvarsmakten och Försvarets materielverk...”

bland annat på studier av de ekonomiska underlag som FM har lämnat till regeringen under perioden 2014–2018, och på intervjuer med företrädare från bland annat FM, FMV, Regeringskansliet och Totalförsvarets forskningsinstitut.

JOSEFINE OWETZ

SVENSKT LUFTRUM

rium utan tillstånd. Försvarsmakten betraktar incidenten som en överträdelse av tillträdesförordningen och har rapporterat händelsen till regeringskansliet. (JO)

23 000 VÄRNPLIKTIGA TILL FINSKA ARMÉN

Efter 2018 års mönstring i Finland har 23 000 män tagits ut för militärtjänstgöring. Det motsvarar 75 procent av samtliga finska män födda år 2000. Nio procent av de mönstrade entledigades på grund av hälsos-

käl. Året innan togs 76 procent av den aktuella årskullen ut till värnplikt. Det här skriver Finlands försvarsmakt på sin hemsida. Merparten av de nu uttagna männen kommer att påbörja sin värnplikt i början av 2020 vid ar-

méns truppförband. Kvinnor i Finland omfattas inte av den allmänna värnplikten men kan genomföra militärtjänstgöring genom frivillig ansökan. (LS)

Marinstridsdagarna 2019

Yttre och inre hot

”Ryssland har inte kapacitet att ockupera stora delar av västvärlden, men de är en spoiler och en otrevlig granne som förstör för andra.” Det sa professor Magnus Petersson som i över 20 år forskat om det säkerhetspolitiska läget i Östersjöområdet.

Text: Linda Sundgren

Hotbilden mot Sverige och säkerhetsläget i Östersjöregionen var i fokus under Marinstridsdagarnas inledande dag i Konserthuset i Karlskrona den 22 januari. Ett återkommande inslag på det temat var Ryssland, om än i ganska nedtonade och nyanserade ordalag. Dagens främste Rysslands-kännare var den svenske forskaren Magnus Petersson som tjänstgör vid Institutet för försvarsstudier, IFS, i Oslo.

– Under kalla kriget, på den gamla onda tiden, hade vi en mycket otrevligare situation än i dag. Sovjetunionen och dess allierade var överlägsna och dominerade Östersjöområdet. Nu är situationen den omvända och Rysslands konventionellt underlägset, sa han.

Att Sverige efter kalla krigets slut valde att nedrusta var en rationell åtgärd utifrån rådande omständigheter, enligt Magnus Petersson, men nedtrappningen blev enorm. Siffrorna som han presenterade visade hur marinen bantats med 70 procent, flyget med 80 procent och armén med 90 procent.

– Armén har gått från 29 brigader till 2, det är helt unikt i Sveriges historia. Och problemet för svensk del var att precis när vi var klara med nedrustningen började Ryssland att röra på sig, sa han.

ATT SVERIGE I dag, militära ambitionshöjningar till trots, har ett svagt inhemskt försvar går inte att förneka, sa Magnus Petersson.

– Den ÖB vi har nu vill inte tala i termer av enveckasförsvar, men det är fakta att vi endast kan mobilisera en begränsad kapacitet under en kortare tid. Det här inger ingen trovärdighet och vi är beroende av samarbete med andra länder för vår säkerhet.

Men det var inte bara hot utifrån som avhandlades under dagen. Även interna problem som påverkar stridsförmågan lyftes fram. Rikshemvärnschefen, Stefan Sandborg, menade att hemvärnet måste bjudas in att delta i fler övningar och bli en mer integrerad del i krigsorganisationen.

"Försvarssektorn måste reformeras och växa samtidigt. Att bara pösa in mer pengar hjälper inte, man måste också se till att det ger effekt", säger forskaren Magnus Petersson.

– Hemvärnet består i dag av 22 000 frivilliga som inom 24 timmar ska ha full förmåga i 90 dagar. Vi finns där för att skydda, övervaka och transportera så att ni ska kunna lösa era uppgifter. Men för att vi ska kunna göra det måste vi öva mer tillsammans och ensa uppfattningen om vad som är skyddsvärt så att vi fokuserar på rätt saker, sa han.

MARINCHEFEN, JENS NYKVIST, talade om den ned-satta förmåga som kommer av en bristande ansvarskultur inom försvaret. Han konstaterade att han fortfarande får alldeles för många rapporter om värdegrundsrelaterade ärenden och att han tänker fortsätta lyfta frågan så länge som det behövs.

– Jag hör att det finns en trötthet i att prata värdegrund på förbanden, men helt ärligt så skiter jag i det.

Har vi inte ordning på det här kommer vi inte att kunna leverera det andra heller.

Dagens expert på värdegrundsfrågor var ledningsstabens HR-strateg, Fredrik Nordenmark. Han berättade hur han sedan sitt anförande under förra årets Marindstridsdagar blivit nerringad av förband som vill ha hans hjälp. I år fokuserade Nordenmark på ansvarskulturen i Försvarsmakten.

– Det är inte vad ni tycker och tänker som spelar roll, det är era handlingar, sa han.

Även den finska marinchefen, Jori Harju, var på plats. Han höll ett kortare anförande om den finska Försvarsmaktens omfattning och internationella engagemang.

– Vi deltar i många internationella sammanhang, men samarbetet med Sverige är det vi prioriterar högst, sa han. ■

FOLK OCH FÖRSVAR RIKSKONFERENS 2019

Behov av beslut om materielinvesteringar och önskemål om långsiktiga politiska inriktningar. Det var två av budskapen när Försvarsmakten intog scenen när det den 13–15 januari var dags för Folk och försvars årliga rikskonferens. I år fick även försvarsgrenscheferna möjlighet att delge sin syn på FM:s utveckling för publiken i Sälen.

Text: Josefine Owetz

Folk och försvars rikskonferens brukar beskrivas som Sveriges viktigaste forum för försvars- och säkerhetspolitik och går av stapeln i januari varje år. På Högfällshotellet i Sälen samlas då militärer, politiker, journalister och representanter för myndigheter, näringsliv, fackförbund och organisationer inom civilsamhället för att diskutera och debattera Sveriges säkerhetspolitik, försvar och samhällets krisberedskap.

Årets konferensdagar hade rubrikerna ”Sverige och världen”, ”Militärt och civilt försvar” och ”Skydd av vår demokrati” – där försvarssamarbetet inom EU, Kinas säkerhetspolitiska ambitioner, relationen med USA och den transatlantiska länken, nordiskt perspektiv på försvarssamarbete och totalförsvarsutveckling, hoten mot Sverige och klimatförändringarnas konsekvenser för säkerhetspolitik och krisberedskap, var några av de många ämnesområden som avhandlades.

PÅ KONFERENSENS ANDRA dag var det dags för Försvarsmaktens representanter att äntra scenen. I den budget som antogs av riksdagen i december fick Försvarsmakten det ekonomiska tillskott på 18 miljarder som myndigheten äskat för åren 2019–2021. Tillskottet är välkommet och nödvändigt, konstaterade överbefälhavare Micael Bydén i sitt anförande, och innebär att befarade panikbesparingar kan undvikas. Han sade att tillskottet ger Försvarsmakten möjlighet att fortsätta enligt fastställt plan, upprätthålla beredskap, genomföra övningsverksamhet och fullfölja investeringar.

– Det skapar förutsättningar för att vi under de närmaste åren ska kunna möta de utmaningar som utvecklingen i omvärlden ofrånkomligen ställer oss inför. Men faktum kvarstår: De angivna ekonomiska ramarna måste följas upp genom långsiktiga politiska beslut, sade han.

I år är Försvarsmakten mer än halv-

vägs in i det nu gällande försvarsbeslutet som sträcker sig över åren 2016–2020. Grunden för nästa femåriga försvarsbeslut läggs i maj i år. Då kommer försvarsberedningens slutrapport för inriktningen av det svenska försvaret från år 2021. ÖB skickade med till beredningen att han efterlyser långsiktiga politiska beslut och menade att kommande försvarsbeslut för åren 2021–2025 behöver ange mål och ambitionsnivåer som tar sikte på ett längre perspektiv.

Han påpekade att krigsdugligheten hos förbanden har ökat de senaste åren, men att resan började från låga nivåer. Målen för Sveriges försvarsförmåga måste därtill ställas i relation till motståndarens förmåga och kapacitet. När den militära förmågan stärks i snabbare takt i omvärlden än i Sverige ökar också risktagningen, varför Försvarsmakten måste hålla jämna steg i utvecklingen.

– En försvarsförmåga som utvecklas i takt med omvärlden kommer att

Jonas Haggren, chef för Ledningsstaben, Fredrik Ståhlberg, ställföreträdande arméchef, Jens Nykvist, marinchef, och Mats Helgesson, flygvapenchef, talade i Sälen under rubriken "Försvarsförmåga i dag och i morgon".

kräva ytterligare resurser. Långsiktighet är en förutsättning för att vi ska kunna behålla riktningen i verksamheten – i arbetslaget, i förbandet och i hela Försvarsmakten. Vi har varit tydliga med förutsättningarna och med behoven. I nästa steg är det de politiska besluten som sätter ramarna för det svenska försvaret, sade han.

De främsta utmaningarna för Försvarsmakten i dag är rekryteringsbehov och investeringar i försvarsmateriel. Därför har ÖB fattat beslut om några initiativ som Försvarsmakten ska gå vidare med på kort sikt för att höja försvarsförmågan med till buds stående resurser. Det handlar bland annat om att öka volymen som grundutbildas varje år, för att nå de rekryteringsmål som finns. Antalet utbildningsplatser ökar därför till 5 000 nästa år – från dagens 4 000.

Ett annat område som ska stärkas är förmågan till cyberförsvar. Försvarsmakten kommer därför senast nästa år att kalla in 30 cybersoldater som ska genomföra en pilotutbildning. Syftet är i främsta hand att stärka cyberkompetensen och skydda myndighetens system, men också att bidra till andra myndigheters förmåga, förklarade ÖB.

– Våra system måste skyddas mot en kvalificerad motståndare som försöker påverka svensk militär verksamhet och andra samhällsfunktioner. Den insikten delar vi med andra myndigheter. Därför kommer Försvarsmakten också att fördjupa cybersamarbetet främst med FRA, Säkerhetspolisen och MSB, sade Micael Bydén.

ÖB berättade också att han har fattat beslut om att stärka och komplettera luftförsvarsförmågan i brigaderna och i 18:e stridsgruppen på Gotland. Som ett led i detta arbete ska därför förbandssättning av robotsystem 70/90 påbörjas under året. Det handlar om en övergångslösning och om att "bydéna", som det kallas i folkmun (Det vill säga att höja den operativa effekten genom att ta tillbaka något system som står i Försvarsmaktens lador och som med relativt enkla medel åter kan tas i bruk. Andra exempel på en bydéna är återinförandet av tung kustrobot hösten 2016, reds. anm).

JONAS HAGGREN, CHEF för Ledningsstaben, var näst på tur att tala inför publiken i Sälen. Medan ÖB tog det mer övergripande perspektivet krokade Haggren tag i ÖB:s budskap och utvecklade dem. Han tydliggjorde att det senaste ekonomiska tillskottet inte medger någon förstärkning i förmåga eller några nya satsningar, utan möjliggör enbart för nuvarande försvarsbeslut att kunna genomföras – och att det förmågetapp efter 2020 som myndigheten varnat för kan undvikas.

– Det tillskott av medel som riksdagen har fattat beslut om innebär att nuvarande försvarsbeslut kan fullföljas. Om riksdagen beslutar om tillväxt, kommer Försvarsmakten först i kommande försvarsbeslutsperiod att kunna tillväxa, sade Jonas Haggren. ►

Han poängterade också, i likhet med överbefälhavare Micael Bydén, behovet av långsiktiga politiska beslut och att Försvarsberedningens betänkande i maj blir vägledande för Försvarsmaktens utveckling för en lång tid framöver.

– Nya vapensystem och plattformar tar lång tid att utveckla och anskaffa. Försvarsberedningens rapport och det kommande försvarsbeslutet är avgörande för Försvarsmaktens utveckling och framtid, sade han.

Apropå just anskaffning av materiel, efter Haggrens anförande tog försvarsgrenscheferna vid. Fredrik Ståhlberg, ställföreträdande arméchef, Jens Nykvist, marinchef, och Mats Helgesson, flygvapenchef, presenterade läget för respektive försvarsgren.

Utmaningar i form av brist på personal och materiel var något som återkom i deras anföranden och det fanns flera andra gemensamma nämnare i synen på framtiden. Alla tre lyfte fram att säkerhetsläget i närområdet är oförutsägbart och de var överens om att det är nödvändigt med resursförstärkningar och investeringar i ny materiel – och att sådana beslut måste fattas i närtid.

MARINCHEFEN JENS NYKVIST var tydlig när han talade om materielsystem som snart går på övertid – och om behovet av politiska beslut om nya fartyg i närtid. Hans materiellplan framöver är nämligen väldigt tom.

– Detta är marinens största utmaning och situationen kräver beslut för att numerären och vår förmåga inte ska nedgå ännu mer. I perioden 2025-2030 kommer ett förmågeglapp att uppstå om inte dessa beslut fattas här och nu, sade han.

Främst handlar det om ersättare till de äldre korvetterna, nya stridsbåtar och nya typer av stödfartyg – men även om delsystem som sensorer, luftförsvarssystem, vapen och ledningssystem till befintliga fartyg (som är i behov av halvtidsmodifiering). Han tillade dock att dessa beslut endast vidmakthåller den numerär som finns i dag. För att öka den operativa förmågan föreslog marinchefen en rad åtgärder:

– Marinen behöver inledningsvis öka antalet ytstridsfartyg med 6 till 8 stycken och initialt skapa ytterligare en amfibiebataljon till 2025, inte minst för att medge en ökad närvaro på västkusten, sade Jens Nykvist, och fortsatte:

– Marinen behöver i det korta perspektivet modifiera även den tredje Gotlandsubåten i syfte att skapa en femte operativ ubåt. Genom anskaffning av en tredje ubåt typ A26 skulle marinens förmåga i undervattensdomänen öka ytterligare.

ENLIGT DET GÄLLANDE försvarsbeslutet ska armén kunna agera med två brigader mot en kvalificerad motståndare. Ett beslut som senare modifierades av regeringen till att kunna “agera samtidigt med två brigader med godtagbar

förmåga” senast 2020. Det här kommer inte Försvarsmakten att kunna leva upp till, meddelade arméchef Karl Engelbrektsson i en intervju med SVT veckan innan rikskonferensen i Sälen. Detta har också signalerats tidigare.

Fredrik Ståhlberg, ställföreträdande arméchef, talade också han om brigadförmågan och blickade framåt mot 2025.

– Här och nu arbetar vi med att lyfta våra två brigader. Ser vi perioden mot år 2025 så behöver armén tillväxa och ges en materiel utveckling. Initialt med tre brigader, med 119 i Boden, P4 i Skövde och P7 i Revingehed som bas, sade han.

Han påtalade behovet av nytillförd och moderniserad materiel och listade också ytterligare områden som armén behöver för en fortsatt utveckling. Det handlade om ökad samträning med andra länder samt övningar i divisionsram med deltagande från samtliga förmågor – och förstås, tillväxa personellt och med fler krigsförband.

Flygvapenchefen Mats Helgesson talade också han om behovet av personalförsörjning. Han illustrerade det med att tala om att hela kedjan krävs för att systemet ska kunna fungera: från snöröjning på landningsbanorna till flygföra-re.

– Om inte flygbaser, bränsleförsörjning, ammunitions-hantering, klargöringsfordon, flygtrafikledning, hangarer, basförsvar, verkstäder, reservdelsförråd, snöröjning, landningshjälpmedel fungerar, fungerar inte flygvapnet. Det går inte att bara satsa på ett delområde och tro att det löser förmågebehovet, sade Mats Helgesson.

Han tillade att alla dessa områden kräver erfaren och kompetent personal för att fungera, varför det är av stor vikt att flygvapnet lägger kraft på att behålla och rekrytera personer de kommande åren.

Gällande materielbehov tog Helgesson upp att de behöver ersättare till skol-, special- och transportflyg och att bas- och stridsledningssystem behöver göra robustare.

– Vi behöver minst åtta stycken stridsflygdivisioner för att långsiktigt ha operativ- och produktionsmässig balans. Det innebär att vi behöver ha ett stort fokus på grundläggande personalförsörjning de kommande åren, sade han. ■

LYSSNINGSTIPS

För den som inte kan få nog av årets rikskonferens rekommenderas podcasten Podd72:s specialavsnitt från Sälen. Varje dag summerade och analyserade Annika Nordgren Christensen, försvarsexpert, Oscar Jonsson, vikarierande chef på Frivärld, och Patrik Oksanen, programledare för podcasten och politisk redaktör på Hudiksvalls tidning, sina intryck från konferensen.

Svenska soldater med kpist m/45B.

Kpisten i den svenska Försvarsmakten

– då, nu och i morgon

Text: Henrik Jansson **Bild:** Armémuseum och Henrik Jansson

Den svenska kpisten m/45B, född ur askan av andra världskriget, blev snabbt ett av de bästa och mest eftertraktade vapnen under hela det kalla kriget. Tillsammans med AK4 var den svenska Försvarets arbetshäst under lång tid och mången bevärning har såväl svurit åt den som svurit på den.

Den väpnade konflikten är under ständig förändring. Ny teknologi och nya förutsättningar gör Kontinuerliga teknik- och doktrinsprång både möjliga och nödvändiga. Ett sådant skifte skedde i början av det förra seklet när den stillastående konflikten, där arméer möttes på slagfältet och sköt på varandra tills endera sidan drog sig tillbaka, försvann. Den typen av sammandrabbningar drevs till stor del av de personliga vapen som den enskilda soldaten bar, vilka hade låg precision, kort räckvidd, lång omladdningstid och var allmänt tunga och klumpiga. De lämpade sig helt enkelt inte för någon snabb "maneuver warfare".

Under det amerikanska inbördeskriget tog utvecklingen på vapensidan några tekniksprång framåt, där repetergevär i form av bland annat Spencer- och Henry-gevär användes av båda sidor med framgång. Detta gav upphov till andra typer av förband än de vanliga som rörde sig annorlunda på slagfältet och kunde slå till där fienden inte förväntade sig ett anfall. Utvecklingen av räfflade lopp i geväret, det vill säga det som gav upphov till namnet "rifle" istället för slätborrade vapen ("smoothbore"), förlängde soldatens räckvidd och skarpskytteförband ("sharpshooters") introducerades som likt dagens prickskytte agerade på långa håll.

NÄR FÖRSTA VÄRLDSKRIGET bröt ut i Europa var såväl den tyska som den franska och brittiska armén utrustad med repetervapen av mausertyp i olika varianter och modeller. Detta kombinerat med ett utvecklat artilleri och de nya kulsprutorna ledde till att hela västfronten förvandlades till ett stillastående utnöttningskrig, där såväl artilleri som kulsprutor skördade enorma mängder offer.

Det var i denna smältdegel som kulsprutepistolen såg dagens ljus och dess effektivitet för närstrid blev tydlig. I de fall som ett anfall faktisk nådde den fientliga skyttegravens insåg man snabbt att de långa repetergevären var alldeles för otympliga i skyttegravens och eldhastigheten var alldeles för långsam.

DEN TYSKA ARMÉN hade MP18, eller kpisten Bergmann, som med sitt så kallade snigel-magasin om 32 patroner var en formidabel fiende för de franska och engelska soldaterna. Alla länder såg potentialen med detta nya snabba och smidiga vapen och utvecklingen av nya kulsprutepistoler fortsatte under mellankrigstiden. När andra världskriget bröt ut var de flesta stridande parter försedda med någon form av kpist och utvecklingen fortsatte under kriget.

Sverige hade vid denna tidpunkt brist på kulsprutepistoler och många av de icke-stridande soldaterna hade endast en pistol att tillgå. Därför införskaffades ett antal olika vapen från olika länder. 1937 köptes Lahtii-kpistar från Finland och dessa kallades för kpist m/37. Dessa var i originalutförande i kaliber 9 × 19 mm, men den svenska pistolpatronen vid denna tidpunkt var en randpatron i kaliber 9 × 20 mm, kallades m/07 och användes i pistol m/07. Det svenska försvaret hade inget intresse av att införa en andra

pistolkaliber, varför Lahtii motvilligt gick med på att bygga om de vapen som såldes till Sverige från 9 × 19 mm till 9 × 20 mm.

Eftersom det rörde sig om en randpatron var det viktigt att patronerna i magasinet låg med randen innanför varandra för att säkra matningen eftersom magasinet till kpist m/37 sätts in i vapnet något snett. Vapnets mekanism var av typen tungt slutstycke, matades från ett 56-skottsmagasin och det fanns även trummagasin att tillgå. Eldhastigheten var 900 skott per minut.

MÄNGDEN KPISTAR i den svenska armén var fortfarande endast runt 900 stycken vid utbrottet av andra världskriget. Beslut fattades om att från Tyskland anskaffa 1 800 stycken av kpisten Bergmann 1935. Detta vapen, som kallades kpist m/39 i Sverige, var i kaliber 9 × 19 mm och använde ett 32-skottsmagasin. Kpist m/39 fanns i två olika plängder och hade en eldhastighet av 700 skott per minut.

Från USA köptes 500 stycken kulsprutepistoler av typen Thompson. Kulsprutepistolerna döptes till kpist m/40 och användes på regementen i södra Sverige.

De vapen som köptes in var unika då de troligen var av typ M1921, omstämplade till M1928A men saknade den kompensator som normalt sitter på ett vapen av denna typ. Om man tittar noggrant på en kpist m/40, så ser man att den är omstämplad från 1921 till 1928A.

När slutet av andra världskriget närmade sig hade det fattats ett beslut i Sverige att göra något åt situationen med kulsprutepistolerna. Svenska Försvarsmakten hade vid denna tidpunkt inte mindre än sex olika kulsprutepistoler i tre olika kalibrar. Även om alla var effektiva och funktionssäkra i strid, var det ändå en mardröm vad gäller tillgången på reservdelar och ammunition.

Målet var att försöka komma fram till en typ av vapen som skulle användas av hela försvaret och som var billigare än existerande vapen. En prototyp togs fram av vapentillverkarna i Eskilstuna, kpist fm/45, och en prototyp togs fram på vapenfabriken i Husqvarna, kpist fm/44. Efter hårda tester under 1944 valdes till slut kpist fm/45, som sedan döptes om till kpist m/45, och delades ut till förband under 1946.

Det är tydligt om man tittar på denna kpist att se var inspirationen till denna kommer från. Kalibern 9 × 19 mm var en av de bättre till kpistar vid denna tid och användes i såväl den tyska MP40 som den engelska STEN-kpisten. 7,62 × 25 mm Tokarev som de sovjetiska

Skyttevärn i Kongo, med kpist m/45C och ksp m/42.

vapnen sköt, var för klen. .45 ACP, som de amerikanska M1 och M3-kpistarna sköt, liksom den svenska Thompson vid namn m/40 är en bra kaliber men kulorna blir tunga och magasinerna tenderar att rymma för få patroner i förhållande till sin storlek.

Kulsprutepistol m/45 fungerar efter principen tungt slutstycke och avfyrar från en öppen kammare. Det innebär att när avtryckaren trycks in så kastas det tunga slutstycket framåt av en fjäder, det drar med sig en patron från magasinet och driver in den i patronläget. I samma ögonblick avfyras patronen av det fasta slagstiftet och krutgaserna driver slutstycket bakåt som kastar ut den tomma hylsan. Slutstycket fortsätter bakåt tills fjädern är så pass komprimerad att den skjuter slutstycket framåt igen och cykeln repeteras så länge som det finns patroner i magasinet och avtryckaren hålls inne.

HÄR VISADE SIG problemet med kpist m/45 där det fanns en risk att bakstycket på vapnet lossnade och vid eldgivning kan bakstycket och slutstycket kastas in i skyttens ansikte med otäcka skador som följd. Vapnet modifierades därför med en krok på bakstycket som skulle säkra att det inte lossnade när vapnet avfyrades.

Den modifierade varianten döptes om till kulsprutepistol m/45B och är den som finns än idag. Skillnaderna mellan m/45 och m/45B var förutom den lilla krok som skulle säkra bakstycket, storleken på hålen i manteln som gjordes mindre på m/45B samt ytbehandlingen, som gick från svart till grön. ▶

MP18 med 32-skotts "snigelmagasin"

Kpist m/37

Svenska soldater i Kongo med Kpist m/45C

FRÅN BÖRJAN ANVÄNDE sig den svenska Försvarsmakten av det gamla 50-skottsmagasinet från kpist m/37–39.

Problemet med detta magasin var att det behövde fyllas på mycket noggrant för att undvika eldavsrott. Efter ett par år byttes alla magasin ut mot det nu existerande magasinet med 36 patroner som fungerade mycket bättre. I samband med det infördes även den geniala magasin-påfyllaren som på 2 till 3 sekunder trycker 36 patroner i ett magasin via den laddram som patronerna levererades på. Magasinsbrunnen byttes även ut till den nuvarande.

VAPNET ÄR PÅ grund av sin konstruktion med tungt slutstycke endast avsett för automateld, men de flesta skyttar har inga problem att bemästra ett flinkt avtryckarfinger och vara snabb på att släppa avtryckaren efter varje skott. Precisionen på ett vapen av denna typ blir tyvärr inte optimal, men en duktig skytt med ett bra vapen har inga problem att sätta skott efter skott i träffområdet på en halvfigur på 100 meter.

Till vapnet fanns ett set med mörkerriktmedel. Dessa bestod av två stycken metallbleck på en hållare. På metallblecken satt två respektive en självlysande punkt med gul färg.

Dessa placerades på de existerande sikterna och tanken var sedan att man skulle mätta in den ensamma punkten mellan de två punkterna och därmed uppnå en bra precision även i mörker.

1956 bryter Suez-krisen ut och svenska soldater deltar i det som kallades UNEF, United Nations Emergency Force, det första riktiga fredsbevarande uppdraget för det unga FN. Dag Hammarskjöld var vid denna tid, generalsekreterare för FN och en ivrig förespråkare för FN som fredsbevarande styrka. UNEF var ett relativt lugnt uppdrag men 1960 bröt Kongokrisen ut och Dag Hammarskjöld var snabb att få igenom resolutioner i FN och organisera Opération des Nations Unies au Congo eller ONUC som det kallades. Hammarskjöld ställde frågan till den svenska regeringen och fick godkänt på att flytta den svenska FN-bataljonen från Gaza till Kongo och vintern 1960, satte svenska soldater kängorna i Afrikas röda jord, och med dem, den svenska kpist m/45B.

Kpist m/39 med kort pipa

Kpist m/37-39

Magasinsram m/39B med påfyllare och magasin 36 patroner

MÅNGA AV DE kpistar m/45B som användes i Kongo var egentligen m/45C och de tjänade svenskarna väl i Kongo, såväl i strid som vid bevakningsuppdrag. Det tog inte lång tid till de första striderna mellan svenska FN-soldater och Moïse Thsombes katangesiska gendarmer och stridsavstånden var relativt korta och kpistens eldkraft gav svenskarna ett bra övertag.

Kpist m/45B såldes också i olika former till andra länder. Närmast till hands var den irländska armén som stred tillsammans med Sverige i Kongo.

1951 skrevs ett samarbetsavtal mellan Sverige och Egypten om vapenexport. Ett av de vapen som skulle byggas på fabriken i Egypten var kulsprutepestol m/45B, men kallad Port Said. Efter diverse turer fram och tillbaka avseende tillåten vapenexport, kunde fabriken tas i bruk runt 1954. Port Said var en ren kopia, en något förenklad variant med inskjutbar metallkolv och utan mantel producerades också, vilken kallades "Akaba". Port Said användes av Egypten under deras konflikter med Israel på 50- och 60-talen.

KRIGFÖRINGEN FÖRÄNDRADES I och med Koreakriget och ännu mer under Vietnamkriget som bröt ut i början av 60-talet. Förändringen bestod framförallt av att frontlinjerna inte längre existerade och striderna i Vietnam utkämpades i tät djungel, på väsentligt kortare avstånd än tidigare. USA gick in i detta krig med sitt M14-gevär som inte var optimalt för denna krigsföring. Införandet av M16 mellan 1963 till 1967 gick inte bra och eldavrött var mycket vanliga. I denna miljö var kulsprutepestolen högt uppskattad och en av de bästa var den svenska m/45B, inköpt av amerikanska flottan. Kpist m/45B användes främst av specialförbanden US Navy SEALs, både i vanlig variant och i ljuddämpad dito men den användes också av andra enheter och enskilda soldater. Vapnet var uppskattat, speciellt med det stora 36-skotts magasinet, och behovet av mer kpistar gjorde att USA 1966 kontaktade Sverige för mer leveranser. Dock nekades de att köpa mer kpistar med hänsyn till att USA vid det tillfället var i krig.

Smith & Wesson fick då i uppdrag att göra en kopia på den populära svenska kpisten och kom fram till S & W 76 i 9 × 19 mm, som även om den liknade en m/45B inte var en exakt kopia. Till exempel hade vapnet till skillnad från m/45B en omställare mellan enkelskott och automateld. S & W 76 tillverkades inte i stora mängder, även om användarna var nöjda med vapnet.

Kulsprutepestol m/45B användes i alla grenar av den svenska Försvarsmakten, främst till de soldater som inte var rena skyttesoldater. 100 000 stycken levererades och de fanns kvar i krigsorganisationen ända till mitten på 90-talet innan det togs bort. Därefter levde det kvar i hemvärdet ända till 2007, men är idag uttrangerad även där. Dagens användning är endast av den frivilliga skytterörelsen som tävlar med den i nationellt kpistskytte.

DEN SVENSKA POLISEN har länge använt kpist m/45B som förstärkningsvapen och specialvapen. Ett antal olika varianter av den har funnits, till exempel kpist m/45D vilken kunde avge enkelskottseld och kpist m/45CD som förutom möjlighet att avge enkelskott även hade en annorlunda kolv som möjliggjorde skytte med en polishjälm påtagen. En annan variant var kpist m/45BCD vilken var ett specialvapen ombyggt för att skjuta tårgaspatroner vid inbrytning.

I dag använder polisen istället Heckler & Kochs MP5 i olika varianter, vilken har samma mekanism och funktion som den svenska AK4, det vill säga halvreglade låsrullar och avfyrande från ett stängt slutstycke. Som standard används MP5A3, med inskjutbar kolv, skenor och ett rödpunktssikte monterat.

Detta hade varit ett mycket intressant vapen för den svenska Försvarsmakten av många anledningar. Dels är detta vapen hanterat och manövrerat med i princip exakt samma handgrepp som AK4, vilket hade inneburit att träningen med detta vapen för många av soldaterna kunde förkortats. Vidare så är MP5 möjlig att förse med olika former av skenor för tillbehör, vilket gör det mycket lätt att montera saker som optiska riktmedel och laserpekare/vapenlampa. ▶

Kpist fm/1945 (Eskilstuna)

Kpist fm/1944 (Husqvarna)

Kpist m/45B

Kpist m/45

Kpist m/45 med 50-skottsmagasin från kpist m/37–39.

SLUTLIGEN AVFYRAR DETTA vapen från ett stängt slutstycke, vilket förbättrar precisionen i jämförelse med kpist m/45B, vars tunga slutstycke som flyger fram och tillbaka i lådan inte främjar precisionen. Det man kan fråga sig är hur mycket detta påverkar den praktiska precisionen på de stridsavstånd som man räknar med att använda vapnet på, men faktum kvarstår att precisionen ökar med stängt slutstycke. Varianter med ljuddämpade och förkortade MP5 finns, vilket ger möjlighet att variera beväpningen beroende på befattning och uppgift. Vapnet är extremt lättskjutet och att i snabb eld från 50 m sätta alla träffar i en tallriksstor måltavla är inte svårt. Polisen har haft MP5 sedan påvebesöket i Sverige 1989, och tack vare att vapnet är så pass stabilt byggt har de endast behövt kassera ett fåtal av de ursprungliga vapnen.

I dag har de flesta soldater i Försvarsmakten automatgeväret AK 5C, som är ett relativt tungt och klumpigt vapen för vissa

befattningar. Ett ”Personal Defence Weapon” (PDW) skulle kunna passa bättre för exempelvis stridsvagnsbesättningar, helikopterbesättningar, högre befäl eller mc-ordonnanser – alltså soldater vars huvuduppgift inte är att skjuta på fienden med handeldvapen. Utvecklingen på kompakta vapen och dess kalibrar har gett två mycket intressanta vapentyper och kalibrar.

Från FN Herstal i Belgien, det vill säga samma tillverkare som Sveriges AK5, KSP 58 och KSP 90, kommer FN P90. Det är ett kompakt litet lådformat vapen på runt 50 cm som väger, laddat med ett magasin om 50 patroner, 3,1 kg. Vapnet är i kaliber 5,7×28 mm med en hög eldhastighet på 850 till 1100 skott i minuten. Med en utgångshastighet för den 2 g tunga projektilen på 715 meter per sekund har det en god förmåga att penetrera kroppsskydd.

Heckler & Koch gör ett vapen kallat MP7A1 med en utdragbar kolv och ett utfällbart främre grepp, laddat med magasinet i pistolgreppet. Fullt hoptryckt är vapnet drygt 40 cm långt, fullt utdraget 64 cm och vikten är 2 kg, laddat med ett magasin om 20 patroner (och det finns även 30 och 40-skottsmagasin). Kalibern är 4,6×30 mm, med en eldhastighet på 950 skott per minut.

Utgångshastigheten hos den 2,6 g tunga projektilen är runt 620 meter i sekunden och ger även här ett gott genomslag på kroppsskydd.

Vad som skulle passa den svenska Försvarsmakten bäst kan diskuteras. MP7A1 skulle kunna vara det bättre valet, eftersom det vapnet är mer kompakt än FN P90 och samtidigt har eldkraften och räckvidden som krävs för personligt försvar. Kalibern 4,6×30 mm är dock relativt dyr medan 5,7×28 mm skulle kunna använda den kula som i dag skjuts i AK5C – varför tillverkningen av den ammunitionen skulle kunna ske till ett billigare pris än att köpa in ammunitionen till ett vapen i kaliber 4,6×30 mm.

HENRIK JANSSON

Henrik Jansson är aktiv inom Försvarsutbildarna i Stockholm och Södermanlands län, bland annat som instruktörsbiträde på deras kurser i automatkarbin. Henrik är även engagerad i Försvarsutbildarnas skytteförening på Hacksjöbanan i Tullinge och har ett gediget intresse för all form av militär teknik och historia.

Smith & Wesson 76, 9×19 mm

Kpist m/40 (Thompson M1928)

OF Ä ÅRSMÖTE

Onsdagen den 20 mars 2019 är det dags för OF Ä årsmöte
på Militärsällskapet, Valhallavägen 104.

Program

1. Kl 16.30 Samling för kamratlig samvaro, BIO
2. Kl 17.30 Årsmötesförhandlingar
3. Föredragshållare: Överste Mattias Ardin, CP 18 (Gotlands Regemente) "Gotlands strategiska betydelse nu och i framtiden"
4. Kl 19.00 (cirka) Gemensam middag
 - förrätt med öl
 - varmrätt med vin
 - kaffe

Pris: 300 kr (subventionerat pris)

ANMÄLAN

Anmäl dig till årsmötet genom att betala in 300 kronor till OF Ä plusgirokonto 60 90 10-4. Senast onsdagen den 13 mars ska avgiften vara kassören tillhanda. Glöm inte att notera ditt namn på blanketten. Vid avbokning efter sista anmälningssdag återbetalas inte anmälningsavgiften.

Är du sent ute går det också bra att senast måndagen den 18 mars ringa/mejla till klubbmästaren, Rolf Olsson, mobil 070-517 21 89 e-post: rolf.olsson@bahnhof.se

FÖRSLAG TILL FÖREDRAGNINGSLISTA VID ÅRSMÖTET 2019-03-20

1. Årsmötets öppnande
2. Val av ordförande, sekreterare och protokolljusterare för årsmötet
3. Årsmötets behöriga utlysande
4. Fastställande av föredragningslistan
5. Styrelsens verksamhetsberättelse
6. Revisorernas berättelse samt beslut om styrelsens ansvarsfrihet
7. Fastställande av medlemsavgift för äldre medlemmar och direktanslutna medlemmar
8. Föredragning av valberedningens förslag
9. Val av föreningens ordförande
10. Val av övriga styrelseledamöter
11. Val av revisorer
12. Val av valberedning samt eventuella övriga val
13. Övriga frågor
14. Årsmötets avslutande

OF Ä medlemsinformation

OF Ä har till ändamål att organisera tidigare aktiva pensionsavgångna medlemmar och för dem bevaka

- pensionsavgångna officerares ställning och inflytande
- främjande av försvarsintressen
- sociala och kulturella frågor i övrigt.

Att bli och att vara medlem

Du som går i pension kan kvarstå som medlem i Officersförbundet, få Officerstidningen, behålla förbunds-försäkringarna och även byta förenings-tillhörighet till OF Ä. Anmäl till Officersförbundets kansli – medlemsregistret (se nedan) om du vill byta till OF Ä. Medlemsavgift i OF Ä är för närvarande tio kronor per månad. Meddela gärna eventuell adressändring direkt till medlemsregistret.

Avslutande av medlemskap

Du som önskar lämna OF Ä och du som är anhörig till en OF Ä-medlem som avlidit anmäler detta till medlemsregistret på Officersförbundets kansli. Det går fortare än den periodiserade uppdateringen från folkbokföringen och onödiga/oönskade utskick av kallelse stoppas snabbare.

Officersförbundets medlemsregister:
Postadress: Box 5338,
102 47 Stockholm.
Besöksadress: Sturegatan 15
E-post: kansliet@officersforbundet.se
Telefon: 08-440 83 30.
Tisdag-torsdag 08.30–11.30 och
12.30–15.30.

VARMT VÄLKOMNA – STYRELSEN FÖR OF Ä

HAR DU KOLL PÅ ARBETS RÄTTEN?

Officersförbundet genomför varje år ett antal fackliga utbildningar där du som är medlem i förbundet kan lära

dig mer om de lagar och regler som styr arbetsmarknaden. Läs mer om kursutbudet på vår hemsida.

Mediafokus på personal- och lönefrågor

Under årets försvarspolitiska Rikskonferens i Sälen valde många medier att lyfta Försvarsmaktens personalkris och en av dess grundorsaker – det alltför låga löneläget för militär personal.

Folk och försvars rikskonferens i Sälen genomfördes traditionsenligt på Sälens högfjällshotell i januari. Det skärpta säkerhetsläget i vår omvärld och vårt närområde var i tydligt fokus under de tre dagarna, likaså de mer än välkomna satsningar som tillförs försvaret i kommande statsbudgetar. Läs mer om själva konferensen på sidaerna 18–20 i detta nummer. Även förbundsordförande Lars Fresker berör Officersförbundets deltagare i detta nummers ledare, sidan 3.

Officersförbundet noterar att trots att konferensen tråkigt nog knappt berörde Försvarsmaktens stora utmaningar avseende personalförsörjning, så valde ändå

Sveriges försvarsminister Peter Hultqvist, Norges försvarsminister Frank Bakke-Jensen, Finlands försvarsminister Jussi Niinistö och Danmarks försvarsminister Claus Hjort Fredriksen på Folk och försvars rikskonferens.

många medier att belysa framtida problem med militär personalbrist och det låga löneläget i Försvarsmakten. Bland annat intervjuades förbundsstyrelseledamot Klas Hellström om personalsituationen i TV4. ÖB fick även i direktsändning i radio svara på varför inget av de miljardsatsningar som nu görs på Försvarsmakten satsas på ökade löner för militär personal. Även Nya Wermlands-Tidningen lyfte

frågan om personalbristen, då genom att belysa resultaten från förbundets medlemsundersökning.

– Det är glädjande att den försvarspolitiska debatten nu fått upp ögonen för problemen med personalförsörjning och hur det låga löneläget påverkar möjligheten att bemanna försvaret. Nu får vi bara hoppas på att försvarsmaktsledning och försvarspolitiker tar frågan på allvar och gör de satsningar som

krävs, säger Peter Löfvendahl, förbundsdirektör.

Officersförbundet är med och samverkar om Försvarsmaktens kommande ekonomi. Det som närmast står för dörren är det underlag som Försvarsmakten ska lämna till regeringen i slutet av februari, budgetunderlag för 2020. Redan inför 2019 tog vi fram ett underlag på vilket behov som finns utöver dagens anslag för att åstadkomma de allra nödvändigaste justeringarna av löneläget i Försvarsmakten, då var det 325 miljoner kronor per år. Tyvärr såg inte Försvarsmakten samma behov och valde att inte att begära ökat anslag. Vid samverkan för 2020 kommer vi återigen att visa att det behövs ett större anslag för nödvändiga förändringar av löneläget för våra medlemmar.

Du kan lyssna, läsa och titta på medieinslagen på förbundets webbplats – [www.officersforbundet.se/nyheter](http://www.officersforbundet.se/).

Verksamhetsövergång – vad gäller för YAM?

Under juni 2018 skrevs ett nytt avtal angående yrkesofficer vid annan myndighet (YAM) som berörs av övergången mellan FMV och FM. Här kan du ta del av vad som gäller för dig och din fortsatta tjänst inom Försvarsmakten.

För dig som hade en visstidsanställning vid FMV som upphörde den 31 december 2018, så ska du nu ha återgått i tjänst inom Försvarsmakten enligt ordinarie rutin. Du som nu har återgått till FM

från FMV i samband med verksamhetsövergången bör tänka på nedanstående:

- Försvarsmakten bemannar utifrån arbetsgivarens behov men ska ta särskild hänsyn till dina tidigare arbetsuppgifter vid FMV.
- Får du en tillsvidareplacering som motsvarar den befattning du hade vid FMV har du rätt till bibehållen lön, som alltså blir din nya i-lön i FM.

- Har du däremot fått en tidsbegränsad placering som motsvarar den befattning du hade vid FMV fastställer FM din nya i-lön. Är i-lönen lägre än den lön som du tidigare haft vid FMV, ska du få ut mellanskillnaden i form av en så kallad TB-lön för den tid som skulle ha återstått av din tjänst vid FMV.
- Pensionsavsättningar till Kåpan extra betalas in av Försvarsmakten enligt gällande avtal. Därmed så kommer eventuella särlösningar

som ingåtts mellan dig och FMV inte längre att vara giltiga.

- Har du förflyttats till ny arbetsort efter omstruktureringen omfattas du av samma möjligheter till dagpendling alternativt flyttersättning som övriga arbetstagare inom FM i samband med omstruktureringen.

Du hittar protokoll inrangering samt bilagan till avtalet på vår webbplats under Försvarsmaktens avtalsamling (FAS) på www.officersforbundet.se/materiel-avtal

OFFICERSFÖRBUNDET PÅ FACEBOOK

Officersförbundet finns på facebook. Där kan du bland annat få glimtar av förbundets dagliga verksamhet. Välkommen att säga vad du tycker om

Officersförbundet och Försvarsmakten och dela med dig av information du tror är intressant för andra medlemmar.

MEDLEMSSTATISTIK

Yrkesverksamma, 31/12 2018

Officerare	6754 (-24)
Specialistofficerare	1986 (+13)
Soldater och sjömän	4441 (-54)
Övriga	327 (+-0)
Summa	13508 (-65)

Dialog med FM om nya skatteregler

Nya regler som trädde i kraft efter årsskiftet innebär att du som medarbetare får ett större ansvar att själv rapportera lönepåverkande händelser. För dig som individ blir detta viktigt då en löneskuld uppstår.

De nya reglerna från Skatteverket innebär i korthet följande:

- Den årliga kontrolluppgiften skickas ut sista gången i början av 2019 och istället redovisas utbetalda belopp och skatter vid respektive utbetalningstillfälle, dessa återfinns på Mina sidor hos Skatteverket från och med februari 2019
- Vid de tillfällen där en löneskuld har uppstått kommer du som medarbetare att återkrävas på den

felaktigt utbetalda summan inklusive skatt av Försvarsmakten

- Du måste själv kontakta Skatteverket för att få tillbaka den skatt som Försvarsmakten återkrävt av dig när en felaktig lön eller annan ersättning utbetalts till dig.

Då en löneskuld uppstår och du som medarbetare får ett återbetalningskrav kommer FM alltså fortsättningsvis att kräva tillbaka hela det utbetalda beloppet inklusive skatt. För att återfå skattedelen av den felaktigt utbetalda lönen måste du då själv ansöka om jämkning hos Skatteverket.

Officersförbundet har inlett en dialog med PROD ASU om hur konsekvenserna för enskilda med-

lemmar ska hanteras. Förbundet önskar i denna dialog med arbetsgivaren titta på ett antal frågor:

- Finns det någon möjlighet för FM att förenkla hanteringen för den enskilde?
- Bör utbildning genomföras för att det inte ska ske felaktiga utbetalningar?
- Kan arbetstid avsättas för den enskilde att dels kontrollera innan utbetalning, dels för att söka jämkning vid felaktig betalning?

Denna dialog fortgår och mer information kommer så snart förbundet har något ytterligare att rapportera.

Höjd pensionsålder – inte för yrkesofficerare

Den senaste tiden har det förekommit mycket diskussion i media om förestående höjning av pensionsåldern.

För yrkesofficerares födda 1987 och tidigare är pensionsåldern på 61 år reglerad i våra kollektivavtal och berörs således inte av förändra-

de uttagsregler för den allmänna pensionen.

Ett förslag om höjning av den lägsta åldern för uttag av allmän pension från 61 år till 62 år förväntas inom kort klubbas i riksdagen. Detta förslag berör dock inte yrkesofficerares pensionsålder, vilken regleras i vårt pensionsavtal.

– Pensionsåldern för yrkesofficerare födda 1987 och tidigare kommer fortsatt att vara 61 år. Pensionsåldern för yrkesofficerare är reglerad i pensionsavtalet PA16 och ändras alltså inte genom detta aviserade riksdagsbeslut, säger Conny Jansson, ombudsman på Officersförbundet.

Justering av förmånsvärde för flygande personal

Vi har under det senaste året fört diskussioner med Försvarsmakten om att även flygande personal borde omfattas av reglerna om halvt förmånsvärde när det erbjuds fri kost. FM ansökte om justering hos Skatteverket som nu lämnat beslut för 2019.

Detta innebär att våra medlemmar nu får lika förutsättningar. Tidigare har måltid i fält och till sjöss kunnat intas med ett halvt förmånsvärde medan till exempel en Herkulesbesättning fått full förmån för sin måltid som intagits i luftrummet. Men nu ändras alltså reglerna så att även en flygbesätt-

ning som intar måltid i luftfartyget omfattas av reglerna om halvt förmånsvärde då fri mat tillhandahålls.

– Det är bra att vi nu fått ett beslut som går i positiv riktning för berörd personal, konstaterar ombudsman Fredrik Norén.

Villkorsguiden 2019

– din handbok i rättigheter!

Tillsammans med detta nummer har du som medlem även fått årets upplaga av Villkorsguiden – din egen lathund till de kollektivavtal och försäkringar som mest påverkar din arbetssituation.

Vilka tillägg ska jag egentligen ha vid utlandstjänst? Hur var det nu med min pensionsålder? Kan chansen verkligen planera om listan två dagar innan den ska börja gälla? Svar på dessa frågor och mycket annat får du i Officersförbundets Villkorsguide 2019. Från och med i år kommer vi att skicka ut en uppdaterad Villkorsguide varje år i stället som för tidigare vartannat år.

Årets upplaga bjuder inte på särskilt stora nyheter jämfört med förra årets. Marginella ändringar har införts avseende bland annat vad som gäller vid karensdag och pension.

Ta väl hand om din guide, har du koll på vad som står i den har du också mycket större möjlighet att påverka din arbetssituation, och direkt veta om arbetsgivaren tummar på dina rättigheter.

Skräddarsydd officersutbildning

– bra eller dåligt?

I senaste numret av *Officers-tidningen* (8/2018) finns en artikel om det nya snabbspåret in i officersyrket, den så kallade särskilda officersutbildningen (Sofu).

I artikeln höjer Patrik Elisson från Produktionsledningens utbildningsavdelning utbildningen till skyarna. Han framför bland annat att de personer som kan bli aktuella för utbildningen skall ha 180 högskolepoäng, och att de som väljs ut till utbildning och anställning "tillhör den absoluta gräddan".

Ett sådant uttryck visar bara på en devot dyrkan av akademiker och akademisk utbildning, inte på behovet av att ta ut rätt lämpade personer till officersutbildning – och att ge dessa en för tjänsten er-

farenhetsmässigt nödvändig utbildning. Akademisk utbildning för officerare är bra, men skall tillföras vartefter i karriären.

Personaldirektören har beslutat att den grundläggande utbildningen för denna "absoluta grädda" får ta maximalt 18 månader och att respektive elevs organisationsenhetschef, skall besluta om vilka kursdelar som elev kan behöva. Kan en enskild chef verkligen veta hur elevens framtida yrkesutveckling kommer att vara, och anpassa kursvalen i Sofu:n 18 månader därefter? Personaldirektören har dessutom vid tidningens tryckande ännu inte färdigformulerat kunskapskraven för Sofu. Kanske vet han inte vad som verkligen erfordras, men känner man inte målet kan man inte gå vilse.

På dessa 18 månader avses Sofu-

eleverna att, från ett absolut nolläge vad avser militär kunskap, nå plutonchefsnivån. Det finns inga vetenskapliga belegg för att akademiker, om än med 180 högskolepoäng, på bara 18 månader skall ta till sig tillräcklig utbildning för att kunna bli plutonchefer, eller ens bli bra militära chefer och ledare.

Det krävs betydligt mer än att bara kunna ta till sig teoretiska kunskaper för att bli en officer eller specialistofficer. För att kunna sitt yrke, de facto en form av hantverk, måste det även till praktiska erfarenheter. Sådana erfarenheter och kunskaper får man genom att, till exempel vad avser armén, genomföra någon form av allmän militär grundutbildning, av att tjänstgöra i instruktörsbefattning, av att tjänstgöra som ställföreträdande plutonchef, plutonchef, ställföreträdande kompanichef, kompanichef och så vidare, i karriären. I inhämtande av kunskaperna ingår självfallet utbildning vad avser stridsteknik, taktik och strategi, allt för att förstå sin egen och sitt förbands (oavsett förbandsnivå) roll såväl i fred som i krig och under krigsliknande förhållanden. Sådana kunskaper kan man inte läsa sig till, det vill säga inte ta till sig bara genom teoretiska studier. Det måste ske handgripligen. Motsvarande behov, och därmed sammanhängande befattningar återfinns inom såväl flygvapnet som inom marinen.

Vad som sedan får visa sig är hur de, enligt min uppfattning, riktigt utbildade officerarna och specialistofficerarna kommer att uppleva hur det är att arbeta tillsammans med ofullständigt utbildade kolleger. Kommer Sofu-

officerarna att inge förtroende till kollegorna och till sina soldater och sjömän?

Polisen anställde under många år chefer med hög akademisk utbildning och minimal praotjänst som polis, alltså utan verklig polisär utbildning, kunskap och erfarenhet – och detta allvarliga misslag lider Polismyndigheten fortfarande av.

Likaså kommer det att visa sig hur "den absoluta gräddans" löneanspråk kommer att hanteras i förhållande till övriga officerare och till specialistofficerarna. Skall teori belönas högre än verklig kunskap och erfarenhet? Och, om Sofu-officerarna inte får, enligt sin egen uppfattning, avsevärt högre lön än de som inte gått snabbkursen – kommer de att stanna kvar inom Försvarsmakten? De tillhör ju, enligt Patrik Elisson, "den absoluta gräddan", så det civila samhället tar naturligtvis gärna emot dem och ger dem högre lön och bättre arbetsförhållanden än vad Försvarsmakten kan göra.

LARS-HENNING PERSSON

Pensionerad major med mycket erfarenhet, men utan de magiska 180 högskolepoängen.

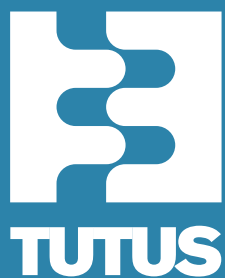
- Avlyssnings säkra mötesrum
- RÖS, EMP, HPM-rum för datasäkerhet med kontorsmiljö
- Skärmmingsmaterial för egenmontage: Dörrar, fönster, absorber, ferriter, filter, packningar, skärmväv
- Skärmdade lådor/skåp för RÖS, EMP, HPM-skydd
- Nyckelfärdiga dämpade mätthallar
- Förstärkare TWT och Solid state för radar, motmedel, kommunikation mm

Picture shows Shielded Container with ETS-Lindgren AWD-60 Door.

HELSINGBORG
Box 13060, 250 13 Helsingborg
042-23 50 60

STOCKHOLM
Centralvägen 3, 171 68 Solna
0727-23 50 60

EMP TRONIC AB
info@emp-tronic.se • emp-tronic.se

I nationens tjänst.

För skydd av hemliga och sekretessbelagda uppgifter.

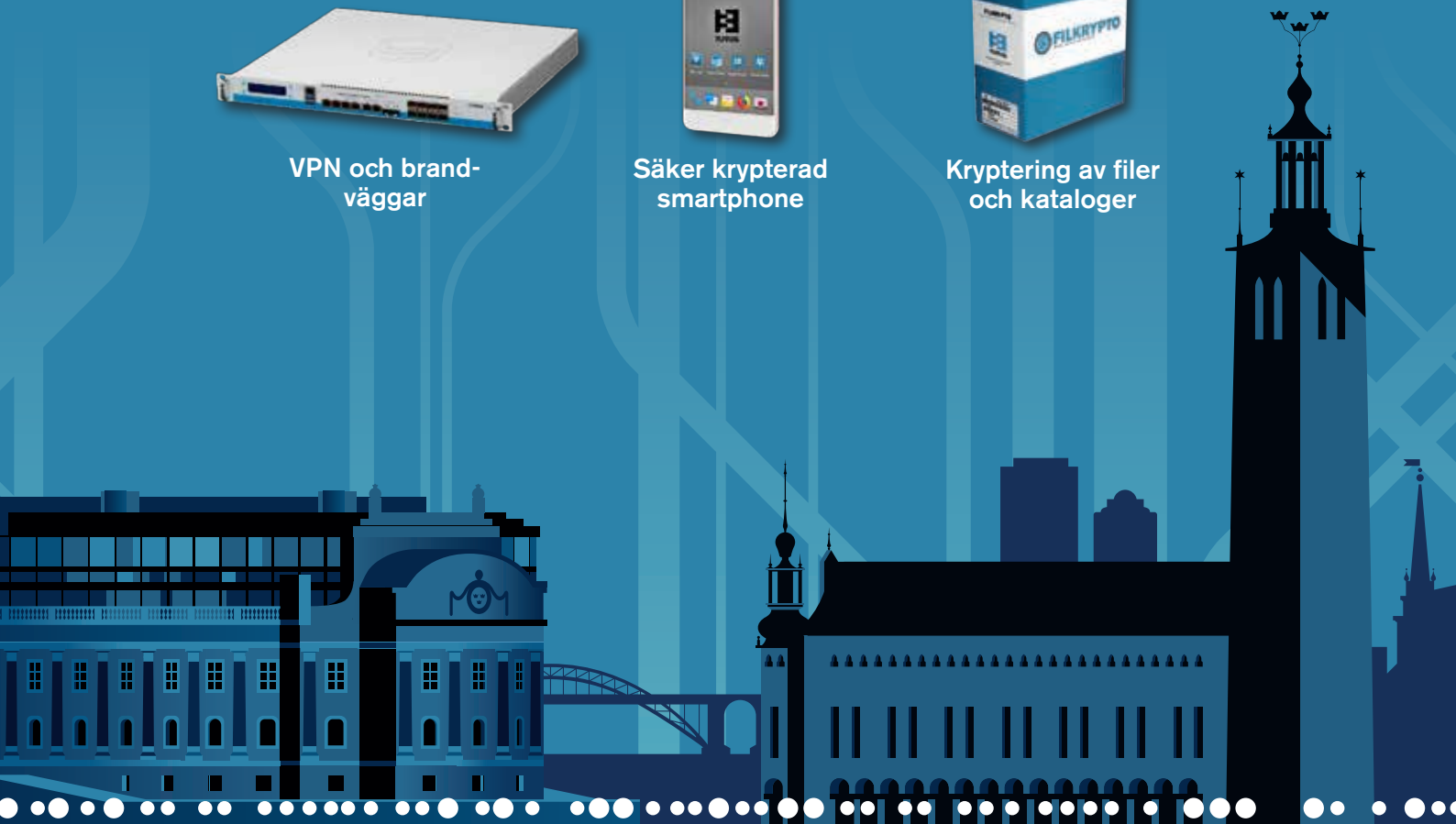
VPN och brand-
väggar

Säker krypterad
smartphone

Kryptering av filer
och kataloger

Svensk säkerhetsteknologi, godkänd på nivån Restricted.

+46 8 551 102 30, info@tutus.se, www.tutus.se

SAAB BARRACUDA

More than meets the eye.

For your survivability.

On today's high-tech battlefield, sensors, sensor platforms are becoming increasingly sophisticated, making it ever more challenging to avoid detection and identification. Through signature management units can remain undetected for longer, enabling them to prevent or choose engagement with the enemy. Signature Management significantly improve the pre-conditions to win and the overall operational capability.

www.saabgroup.com

SAAB